



گروه آموزشی مشاوره‌ای نوتروفیل



درس دینی دهم

نوتروبیست





نوטר و فیل خونه رتبه برترها

قبولی های کنکور ۱۴۰۴



تک رتبه نوטר و فیل

رتبه ۸
ایمان نیک نام جهرمی

دو رتبه های نوטר و فیل

رتبه ۳۲
امیر محمد رضائی

رتبه ۲۰
سینا راضی

رتبه ۱۶
آریا قهرمانی

رتبه ۱۴
امیر محمد کیانی

رتبه ۸۰
محمد مهدی شریفی

رتبه ۷۵
محمد صالح عارفی

رتبه ۶۱
بهار هلالی

رتبه ۵۹
ایمان انفرادی

رتبه ۵۵
مهسا سیاوشی

سه رتبه و چهار رتبه های نوטר و فیل

رتبه ۲۲۲
امیر محمد شکوهی

رتبه ۱۶۹
هانیه خواجه

رتبه ۱۶۰
اشکان کوثری

رتبه ۱۴۷
محدثه حیدری

رتبه ۲۵۹
ابوالفضل ناصریان

رتبه ۴۳۲
سید محمد صادق حسینی

رتبه ۳۴۱
حمید رضا بشیری

رتبه ۳۰۸
سید علی اکرمی

رتبه ۲۷۱
فاطمه سادات موسوی

رتبه ۵۳۹
نجمه کبختا

رتبه ۵۳۷
ریحانه حیدری

رتبه ۵۲۲
فاطمه شاهسونند

رتبه ۵۱۴
محمد پارسا عبدالله آبادی

رتبه ۴۷۳
زهره بابائی

رتبه ۶۶۱
فاطمه اصغری

رتبه ۶۰۶
سجاد محمودی زاده

رتبه ۵۷۰
زهره ولی نژاد

رتبه ۵۵۷
محمد صالح زارعی

رتبه ۵۴۶
حسین تقضلی نژاد

رتبه ۷۸۱
احسان قنبری

رتبه ۷۱۴
محمد یزدیان

رتبه ۶۹۱
بهار ضرغامی

رتبه ۶۷۲
محمد ماهان عنبرستانی

رتبه ۶۶۷
سیاوش مصطفایی

رتبه ۹۰۹
کیمیا فدائی

رتبه ۸۹۳
فاطمه مشاوری نجف آبادی

رتبه ۸۰۴
آرمین رضایی

رتبه ۸۰۳
ماتده رنجبر

رتبه ۷۸۶
نیما غفاری

رتبه ۱۱۲۷
زهره بابائی

رتبه ۱۱۲۲
علی طاهر زاده

رتبه ۱۰۵۸
الینا جلالی فر

رتبه ۱۰۵۲
پویان فریور افشار

رتبه ۹۴۷
صفورا بقائی

رتبه ۱۳۵۰
علی زینلی

رتبه ۱۲۸۴
فاطمه معین زاده

رتبه ۱۲۸۴
بهار امیری

رتبه ۱۲۳۶
مبینا ایزدی

رتبه ۱۲۳۴
مطهره توحیدی

رتبه ۱۵۰۳
فاطمه رحیم زاده

رتبه ۱۴۹۳
محمد مهدی خرم زاده

رتبه ۱۴۸۳
سینا خاوری خراسانی

رتبه ۱۴۲۴
سید امیر حسین حسینی

رتبه ۱۳۷۲
پارسا رضایی

رتبه ۱۶۹۶
ندا ملک شاهی

رتبه ۱۶۷۸
سجاد ینکی

رتبه ۱۶۳۹
ابوالفضل نیرومند

رتبه ۱۶۲۸
امیر محمد فکور حقیقی

رتبه ۱۵۳۴
فاطمه عبیری

رتبه ۲۵۵۹
سارا حمزه

رتبه ۲۰۱۵
علی شیرزاد

رتبه ۱۹۶۶
مهسا رضایی مقدم

رتبه ۱۷۵۴
هلپا حاجیلوئی

رتبه ۱۷۳۱
محمد رضا محسنی

رتبه ۲۷۹۴
مریم بادلی

رتبه ۲۷۸۱
سعید شبانی

رتبه ۲۷۵۱
فهمیه سید آبادی

رتبه ۲۷۱۱
محمد غلامی

رتبه ۲۶۲۵
زهره جمعی

رتبه ۳۳۴۳
سینا ارزمانی

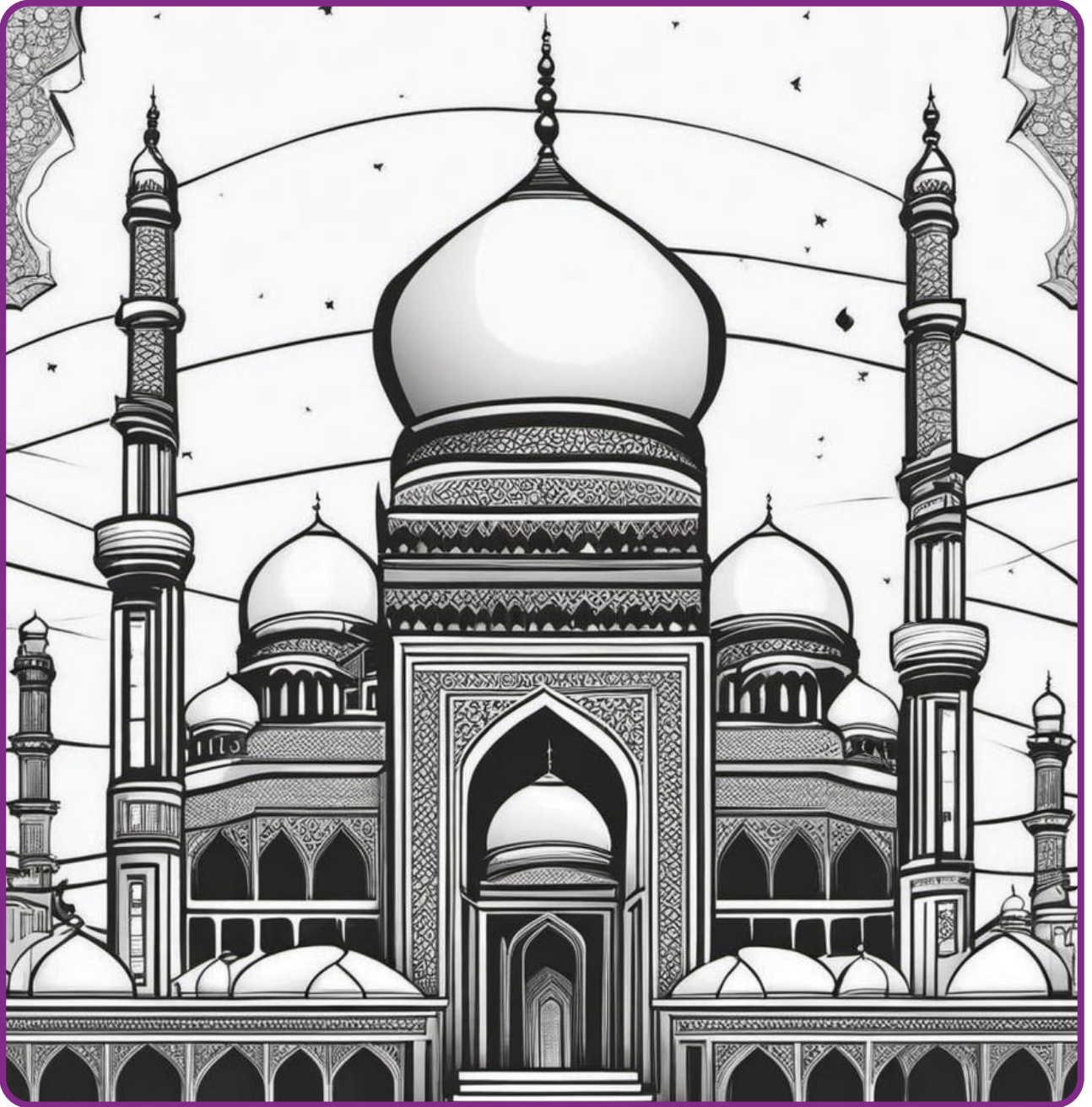
رتبه ۳۲۴۴
هلپا سجادی

رتبه ۳۱۳۳
صبا شایع ثانی

رتبه ۲۸۸۱
پارسا جمال امیدی

رتبه ۲۸۱۰
هدیه رحیمی

دینی



درس ۱- هدف زندگی

«در عالم یک چیز است که آن فراموش کردنی نیست؛ اگر جمله چیزها را فراموش کنی و آن را فراموش نکنی، تو را باک نیست و اگر جمله به جا آری و آن را فراموش کنی، هیچ نکرده باشی»

منظور از آن چیز: هدف زندگی (بیانگر اهمیت درک ارزشمند بودن زندگی و اهمیت هدف خلقت)
وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ

و ما آسمان‌ها و زمین و آنچه بین آن‌هاست را به بازیچه نیافریدیم آن‌ها را جز به حق خلق نکردیم.

مفهوم آیه: (۱) جهان هدفمند (۲) معنای حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین: هدفدار بودن خلقت آن‌ها (۳) هر موجودی بر اساس برنامه حساب‌شده‌ای به این جهان گام نهاده و به‌سوی هدف حکیمانه‌ای در حرکت است.

– چرا در پس خلقت تک تک موجودات جهان هدفی وجود دارد؟ **حکیم بودن** خدای خالق آن‌ها

– حکیم بودن خدا (معنای خداوند حکیم): خدایی که هیچ کاری را بیهوده انجام نمی‌دهد!

– این دنیا، فرصتی است که برای رسیدن به **هدف خلقت**، به انسان داده شده است.

✓ عبارت آغازین امام علی (ع) حین موعظه مردم:

ای مردم هیچ کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای بیهوده کند و او را به خود وا نگذاشته‌اند تا به کارهای لغو بپردازد.
(مرتبط با مفهوم آیه فوق)

– تفاوت میان هدف انسان با موجودات دیگر همچون حیوانات و گیاهان به دلیل **ویژگی‌های خاص انسان و تمایز** از سایر موجودات است.

تفاوت‌های انسان با سایر موجودات:

تفاوت	انسان	حیوانات و گیاهان
۱	انسان خود باید هدف از خلقت خود را بشناسد و آن را انتخاب کند و به‌سوی آن گام بردارد. (شناخت هدف + انتخاب + گام برداشتن)	گیاهان → به صورت طبیعی حیوانات → به صورت غریزی به‌سوی هدف خود حرکت می‌کنند!
۲	مجموعه‌ای فراوان از استعدادهای مادی و معنوی	استعدادهای محدود مادی
۳	– دارای روحیه بی‌نهایت طلب – همواره در حال انتخاب اهداف پایان‌ناپذیر و تمام‌نشده	– هدف‌های محدود – توقف به هنگام رسیدن به سرحدی از رشد و کمال

سؤال مهم: چرا انسان به دنبال هدف‌هایی است که از طریق آن استعدادهای گوناگونش را به کمال برساند؟

تفاوت دوم میان انسان و سایر موجودات؛ زیرا انسان برخلاف حیوانات و گیاهان که استعدادهای محدود مادی دارند، مجموعه‌ای فراوان از استعدادهای مادی و معنوی است.

– هرکس با بینش و نگرش خاص خود به سراغ هدفی می‌رود.

– اختلاف در هدف‌ها، ریشه در **نوع نگاه و اندیشه** انسان دارد.

– با توجه به تفاوت نگاه و اندیشه انسان‌ها، برای انتخاب اهداف خود با نگاه درست، نیازمند **معیار و ملاک** هستیم.

– ویژگی این معیار و ملاک: معیاری که به وسیله آن بتوان هدف‌های همسو با **میل بی‌نهایت طلب** و **استعدادهای متنوع انسان** را مشخص کنیم.

آیات مربوط به معیارهای انتخاب هدف (نکات)

✓ آن مقدار از آن را که بخواهیم – و به هر کس اراده کنیم – می‌دهیم.

✓ آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد → سپس دوزخ را برای و قرار خواهیم داد تا با خواری و سرافکندگی در آن وارد شود.

✓ (۱) آن کس که سرای آخرت را **بطلبد** (۲) و برای آن **سعی و کوشش** کند (۳) و **مؤمن** باشد → پاداش داده خواهد شد.

سؤال: چه کسانی در آخرت هیچ بهره‌ای ندارند؟



آنان که می‌گویند: «خداوند ما در دنیا نیکی عطا کن»

سؤال: چه کسانی از کار خود نصیب و بهره‌ای دارند و خدا صفت «سریع الحساب» بودن خود را به آن‌ها یادآوری می‌کند؟

آنان که می‌گویند: «پروردگارا به ما در دنیا نیکی عطا کن و در آخرت نیز نیکی مرحمت فرما و ما را از عذاب آتش نگاهدار.»

✓ آنچه به شما داده شده، کالای زندگی دنیا و آرایش آن است.

و آنچه نزد خداست بهتر و پایدارتر است؛ آیا اندیشه نمی‌کنید؟

برخی از هدف‌ها و دل‌بستگی‌ها محدود و پایان‌پذیر هستند و تنها پاسخگوی برخی از استفاده‌های مادی ما هستند و اگر کسی این هدف‌ها را به عنوان هدف اصلی برگزیند ممکن است به مقداری از آن برسد.

هدف	هدف فرعی
خوب و ضروری	خوب و ضروری
هدف‌های اخروی	هدف‌های دنیوی
پایان‌ناپذیر و همیشگی	محدود و پایان‌پذیر
اگر اصل قرار گیرند ← مانع بهره‌مندی انسان از نعمت‌های دنیایی نمی‌شوند. اگر اصل قرار گیرند ← مانع رسیدن به اهداف اصلی و بازدارنده از کمالات	

✓ با توجه به ۲ ویژگی متنوع بودن استعداد‌های انسان و بی‌نهایت طلبی او هدفی که بهتر بتواند پاسخگوی این ویژگی باشد، کامل‌تر است.

برترین هدف اصلی: هدفی است که همه استعداد‌های متنوع ما را در برگیرد و در جایی متوقف نشود و نهال وجود ما را به درختی پر بار و زیبا تبدیل کند به طوری که سراسر وجود ما را شادابی، بالندگی و نشاط فرا گیرد.

سؤال: چرا شایسته است تنها «تقرب و نزدیکی به خدای بزرگ» مقصد نهایی انسان باشد؟

پاسخ: زیرا روح انسان بی‌نهایت طلب است و خوبی‌ها را به صورت بی‌پایان می‌خواهد.

جلوه‌گاه همه کمالات و زیبایی‌ها: امام علی (علیه‌السلام)

سرچشمه همه کمالات و زیبایی‌ها: خداوند

✓ نزدیکی به خدا یک نزدیکی حقیقی است (نه نزدیکی مکانی و ظاهری)

✓ انسان‌ها به میزانی که زیبایی‌ها و خوبی‌ها را کسب کنند، به خدا نزدیک می‌شوند.

چون که صد آمد نود هم پیش ماست مَنْ كَانَ يَرْيُدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ای دوست شکر بهتر یا آنکه شکر سازد؟ (+ سایر ابیات) قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ	برترین هدف (جامع و کامل‌ترین هدف = خدا)
---	--

جدول ترکیبی: جمع‌بندی کامل جدول ← «زیرک‌ترین انسان‌ها» از نظر کتاب درسی، پیامبر اکرم (ص) و امام علی (ع)

معمولاً آدم‌های زیرک و هوشمند هدف خود را به گونه‌ای انتخاب می‌کنند که با یک تیر چند نشان بزنند. افراد زیرک با انتخاب خدا: (۱) از بهره‌های مادی زندگی استفاده می‌کنند. (۲) چون تمام کارهای دنیوی خود را در جهت رضای خدا انجام می‌دهند جان و دل خود را به خدا نزدیک‌تر می‌کنند. (۳) آبادسازی سرای آخرت	کتاب درسی
زیرک‌ترین افراد جهان: مؤمنان (درس ۱ دینی دهم)	

پیامبر اکرم (ص)	باهوش‌ترین مؤمنان: آنان که فراوان به یاد مرگ‌اند و بهتر از دیگران خود را برای آن آماده می‌کنند. (درس ۳ دینی دهم)
امام علی (ع)	کسی که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد. (درس ۸ دینی دهم)

درس ۲- پرواز

اولین گام برای حرکت انسان در مسیر تقرب به خدا، شناخت انسان است.
شناخت انسان: شناخت سرمایه‌ها، توانایی‌ها و استعدادها و چگونگی به کارگیری این سرمایه‌ها و همچنین شناخت موانع حرکت انسان در مسیر تقرب به خداوند و نحوه مقابله یا دوری از این موانع

سودمندترین دانش‌ها: خودشناسی

جامع‌ترین و اصلی‌ترین هدف زندگی انسان: نزدیکی و تقرب به خدا

– با استفاده از سرمایه **عقل** راه رستگاری را برمی‌گزینیم و از شقاوت دوری می‌کنیم.

سؤال مهم: چرا هرکس که در خود می‌نگرد و یا به تماشای جهان می‌نشیند خدا را می‌یابد و محبتش را در دل احساس می‌کند؟

پاسخ: سرشت خدا آشنا. زیرا خدا سرشت ما را با خود آشنا کرد و گرایش به خود را در وجود ما قرار دارد.

علت: (۱) نگرستن در خود (۲) نشستن به تماشای جهان	معلول: (۱) یافتن خدا (۲) احساس محبت خدا در دل
---	---

✓ هدف و مسیر حرکت هرکس با **توانایی‌ها و سرمایه‌های هماهنگی** دارد.

(تناسب و رابطه مستقیم میان «توانایی‌ها و سرمایه‌ها» و «هدف»)

✓ عامل دوری‌ها از خدا و فراموشی یاد او: غفلت‌ها

سؤال خیلی مهم: چه عاملی سبب می‌شود که انسان در مقابل گناه و زشتی واکنش نشان دهد؟

پاسخ: گرایش انسان به نیکی‌ها و زیبایی‌ها (چون صورت این سؤال ذیل نفس لواّمه «در کتاب درسی آمده است، دانش‌آموزان به اشتباه «نفس لواّمه» را جواب می‌دانند)

سرمایه‌های انسان	عقل	* پروردگار به ما نیرویی عطا کرد تا با آن: (۱) اندیشیدن (۲) تشخیص مسیر درست زندگی از راه‌های غلط (۳) دریافت حقایق (۴) دور شدن از جهل و نادانی (۵) برگزیدن راه رستگاری و دوری از شقاوت * مانع از خوشی‌های زودگذر با دوراندیشی * دلیل به بازی و سُخره گرفتن نماز: تعقل نکردن * در میان دوزخیان بودن: نداشتن گوش شنوا + تعقل نکردن
	اختیار	* خداوند ما را صاحب اراده و اختیار آفرید = انسان مسئول سرنوشت خویش تقدم و تأخر ← (۱) صاحب اراده و اختیار (۲) نشان دادن راه رستگاری و راه شقاوت «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا»
	شناخت	شناخت خیر و نیکی و گرایش به آن/ شناخت بدی و زشتی و بیزاری از آن (۱) روی آوردن به خیر و نیکی (۲) پرهیز از گناه و زشتی * بیزاری از دورویی، حقارت نفس، ریا و ظلم * دوست داشتن فضائی چون صداقت، عزت نفس و عدالت «وَنَفْسٍ وَ مَا سَوَّاهَا فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَ تَقْوَاهَا»

سرمایه‌های انسان	وجدان	* گرایش انسان به نیکی‌ها و زیبایی‌ها (۱) و کنش در مقابل گناه و زشتی (۲) سرزنش و ملامت و اندیشه جبران بعد از هر گناه * نفس لَوَّامِه * وَلَا أَقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ * بازدارنده از راحت‌طلبی با محکمه‌اش
	پیامبران و امامان	(۱) نشان‌دهنده راه سعادت (۲) کمک به پیمودن راه حق
	سرشت خدا آشنا	* خدا سرشت ما را با خود آشنا کرد و گرایش به خود را در وجود ما قرار داد. * هیچ چیزی را مشاهده نکردم، مگر آنکه خدا را قبل از آن، بعد از آن و با آن دیدم (امام علی) * (دوست نزدیک‌تر از من به من است...)

موانع رسیدن به هدف			
عامل بیرونی		عامل درونی	
نام و نام خانوادگی: شیطان رجیم		نام و نام خانوادگی: نفس اماره	
جرم: خود را برتر از انسان می‌پندارد.		ملقب به: دشمن‌ترین دشمن‌ها	
شغل: کار او وسوسه کردن و فریب دادن و جز این راه دیگری ندارد.		برای رسیدن به لذت‌های زودگذر و دنیایی به گناه دعوت می‌کند.	
سوگند: سوگند خورده که فرزندان آدم را فریب دهد و از رسیدن به بهشت باز دارد.		بازدارنده از پیروی از عقل و وجدان میل سرکش طغیانگر در درون انسان	
جمع‌بندی	عقل	با دوراندیشی ← مانع از خوشی‌های زودگذر	
	وجدان	با محکمه‌اش ← بازدارنده از راحت‌طلبی	

✓ شیطان با شراب و قمار ← (۱) ایجاد دشمنی و کینه (۲) بازداشتن از نماز و یاد خدا

آیه: کسانی که بعد از روشن شدن هدایت برای آن‌ها پشت به حق کردند، شیطان اعمال زشتشان را در نظرشان زینت داده و آنان را با آرزوهای طولانی فریفته است.

درس ۳- پنجره‌ای به روشنایی

چیستی مرگ و آینده انسان پس از مرگ از پرسش‌های فراگیری است که در طول تاریخ ذهن عموم انسان‌ها را به خود مشغول کرده است. (۲ پرسش اساسی و سرنوشت‌ساز)

دقت در آیات مربوط به **آفرینش انسان**، نشان‌دهنده دو بعد جسمانی و روحانی انسان است.

علت: ایمان به خدا و روز قیامت + کارهای نیک ← **معلول، نتیجه:** عدم ترس و اندوه

شور و نشاط معتقدین به معاد ناشی از چیست؟ زیرا انسان می‌داند هیچ یک از کارهای او در آن جهان بی‌پاداش نمی‌ماند.

سؤال: چرا افراد معتقد به معاد اگر در کاری موفق نشوند یا اگر کسی کار آن‌ها را نبیند و در برابر آن تقدیر و تشکری از سوی دیگران صورت نگیرد، ناامید و دلسرد نمی‌شوند؟

زیرا می‌دانند که خداوند آن‌ها و تلاش‌هایشان را می‌بیند و نیز اطمینان دارند در صورت مظلوم واقع شدن و ناتوانی از ستاندن داد خود از ظالم، قطعاً خدا آن‌ها را در جهان دیگر به سزای اعمالشان خواهد رساند.

سؤال: چرا خداپرستان واقعی مرگ را ناگوار نمی‌دانند؟

خداپرستان حقیقی گرچه در دنیا زندگی می‌کنند و زیبا هم زندگی می‌کنند اما به آن دل نمی‌سپزند.

(تسهیل دفاع از حق مظلوم و فداکاری در راه خدا)
(رسیدن شجاعت به مرحله عالی آن)

اعتقاد به معاد ← نهراسیدن از مرگ

سؤال: آیه «وَقَالُوا إِن هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا» از زبان چه کسانی است و آن‌ها معتقدند که ما را فقط نابود می‌کند و آیا سخنان معتبر است؟

کافران - گذشت روزگار (و ما یهلکنا الا دهر) - خیر فقط گمان خودشان است (إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ)

□ «اعتقاد به معاد»

انسان دارای ۲ بعد: (۱) جسمانی ← دائم در حال تجزیه و تحلیل (۲) روحانی ← تجزیه و تحلیل ناپذیر

غروبی برای جسم و تن / طلوعی درخشان برای روح

مرگ:

پل انتقال‌دهنده انسان از یک مرحله هستی (دنیا) به هستی بالاتر (آخرت)

(برای نابودی و فنا خلق نشده‌اید، بلکه برای بقا آفریده شده‌اید و با مرگ تنها از جهانی به جهان دیگر منتقل می‌شوید) ← پیامبر اکرم (ص)
باهوش‌ترین مؤمنان ← فراوان به یاد مرگ و آماده‌تر برای آن

«التَّاسِ نِيَامُ، فَإِذَا مَاتُوا، انْتَبَهَوْا» ← پیامبر اکرم (ص) (زندگی دنیوی همچون خوابی کوتاه و گذرا)

«وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوٌّ وَ لَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِیَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ» ← زندگی دنیا، بازی و سرگرمی / آخرت، زندگی حقیقی

(۱) امید، شور و نشاط و انگیزه؛ انرژی فوق‌العاده و خستگی‌ناپذیر:

«مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ»

- بی‌پاداش نماندن هیچ یک از کارهای نیک در آن جهان

- ایمان به اینکه خداوند انسان و تلاش‌هایش را می‌بیند.

آثار اعتقاد
به معاد

(۲) عدم ترس از مرگ؛ آماده فداکاری در راه خدا:

- آسان‌تر شدن دفاع از حق و مظلوم و فداکاری در راه خدا

- «من مرگ را جز سعادت و زندگی با ظالمان را جز ننگ و خواری نمی‌بینم. امام حسین (ع)

- مرگ ← ۱- پلی از ساحل سختی‌ها به ساحل سعادت و کرامت و بهشت‌های پنهان ۲- انتقال‌دهنده از زندان به قصر

- رسیدن شجاعت به مرحله عالی آن

(مرگ ← متلاشی شدن جسم ← بسته شدن پرونده زندگی برای همیشه) مرگ ← پایان زندگی

آیه: «وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَ نَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ»

(۱) انسان بی‌نهایت طلب و مایل به جاودانگی است ← تلاش برای فراموش کردن و غفلت از مرگ + سرگرم کردن خود به هر کاری و فراموش کردن آینده تلخ پیش رو ← فرورفتن در گرداب آلودگی‌ها

(۲) ناتوانی از بیرون راندن فکر مرگ از ذهن خود ← بی‌ارزش شدن همین زندگی چندروزه دنیوی ← یأس و ناامیدی + مبتلا شدن به انواع بیماری‌های روحی

آثار انکار معاد
(۳ گروه منکرین معاد)

(۳) این آثار و پیامدها گریبان‌گیر افراد معتقد به معاد که این اعتقاد برایشان به ایمان و باور قلبی تبدیل نشده است هم می‌شود.

- قبول معاد به ایمان و باور قلبی تبدیل نشده است.

- به دلیل فرورفتن در هوس‌ها دنیا را معبود و هدف قرار می‌دهند.

- غفلت از یاد آخرت

- زندگی و رفتار آنان به گونه‌ای است که فرقی با منکران معاد ندارد.



درس ۴- آینده روشن

حتی مشرکین و کافران پیامبر اکرم (ص) را به عنوان فردی امین و راستگو باور داشتند. همه پیامبران پس از ایمان به خدا، ایمان به آخرت را مطرح کرده و لازمه ایمان به خدا دانسته‌اند. در قرآن کریم، بعد از یکتاپرستی (توحید) درباره هیچ موضوعی به اندازه **معاد** سخن گفته نشده است. ((۱) توحید ← (۲) معاد) ✓ انسان در وجود معاد شک ندارد بلکه علت انکارش این است که او می‌خواهد **بدون ترس از دادگاه قیامت** در تمام عمر **گناه کند**.

دفع خطرات احتمالی، لازم است	آینده روشن
اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْزِيَكَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَضْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا	
(۱) آفرینش نخستین انسان «و برای ما مثلی زد، در حالیکه آفرینش نخستین خود را فراموش کرده بود، گفت: کیست که این استخوان‌های پوسیده را دوباره زنده کند؟ بگو همان خدایی که آنها را برای نخستین بار آفرید و او به هر خلقتی داناست»	
(۲) بیان نمونه‌هایی از زنده شدن مردگان – نه تنها استخوان‌های آنها را به حالت اول درمی‌آوریم، بلکه سرانگشتان آنها را همان گونه که بوده نیز مجدداً خلق می‌کنیم – مرگ عزیز نبی (از پیامبران بنی اسرائیل) و زنده شدن او بعد از صد سال (سالم ماندن غذا بعد از صد سال/ زنده شدن الاغ پوسیده)	
(۳) اشاره به نظام مرگ و زندگی در طبیعت (بهار، رستاخیز طبیعت (نمونه‌ای از رستاخیز عظیم) «خداست که باها می‌فرستد تا ابر را برانگیزد. سپس آن را به سوی سرزمینی مرده برانیم و آن زمین مرده را بدان وسیله پس از مرگش زندگی بخشیم. زنده شدن قیامت نیز همین گونه است.»	
عدم پاسخگویی عمر محدود انسان‌ها به خواسته‌ها (۱) معاد، لازمه حکمت الهی نهادن گرایش به زندگی جاوید در وجود انسان + نابود کردن او متناقض با حکمت خداوند	
دلائل ضرورت معاد أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ	
هرکس به آنچه استحقاق دارد برسد و حق کسی را ضایع نکند (۲) معاد، لازمه عدل الهی دنیای امکان تحقق این وعده را نمی‌دهد! الف) نرسیدن به پاداش یا کیفر تمام اعمال خود در این عالم ب) این جهان ظرفیت جزا و پاداش کامل انسان‌ها را ندارد.	

درس ۵ - منزلگاه بعد

لغت در معنا	بین دنیا و آخرت / فاصله و حایل میان دو چیز	لذت های برزخ فرد نیکوکار درد و رنج برزخ فرد بدکار
آیه مرتبط	حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِي لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ	علت درخواست بازگشت کافران از خداوند: انجام کارهای نیک ترک شده تضییع عمر و فرصت سبب حسرت در هنگام مرگ ظرف تحقق (محل وقوع آیه: عالم برزخ) درخواست کافران واقعی نیست (انها کلمه هو قائلها) پاسخ قطعی خداوند به درخواست کافران مبنی بر بازگشت به دنیا: هرگز (کلا)
عالم برزخ	(۱) وجود حیات	- توقف فعالیت های بدن - ادامه فعالیت و حیات روح - توفی روح توسط فرشتگان (فرشتگان حقیقت وجود انسان را که همان «روح» است توفی می کنند). (توفی: دریافت تمام و کمال روح)
ویژگی‌ها	(۲) وجود شعور و آگاهی	الف) گفتگوی فرشتگان با انسان: فرشتگان به کسانی که روح آنان را دریافت می کنند در حالی که به خود ظلم کرده اند، می گویند: شما در دنیا چگونه بودید؟ گفتند: ما در سرزمین خود تحت فشار و مستضعف بودیم. فرشتگان گفتند: مگر زمین خدا وسیع نبود که مهاجرت کنید؟ ب) سخن گفتن پیامبر با کشته شدگان بدر: پیامبر خطاب به بزرگان کشته شده کفار: «آنچه پروردگاران به ما وعده داده بود، حق یافتیم؛ آیا شما نیز آنچه پروردگارتان وعده داده بود، حق یافتید؟ قسم به کسی که جانم در دست اوست، ایشان به کلام از شما شنواترند و فقط نمی توانند پاسخ دهند» ج) تلقین میت به هنگام دفن: آنان که فرشتگان که روحشان را می گیرند در حالیکه پاک و پاکیزه اند به آنها می گویند: سلام بر شما، وارد بهشت شوید به خاطر اعمالی که انجام دادید.
	(۳) وجود ارتباط میان برزخ و دنیا	الف) بسته نشدن پرونده اعمال ← رسول خدا(ص): هر کس سنت و روش نیکی را در جامعه جاری سازد، تا وقتی که در دنیا مردمی به آن سنت عمل می کنند، ثواب آن اعمال را به حساب این شخص هم می گذارند و بدون اینکه از اجر انجام دهنده آن کم کنند و هر کس سنت زشتی را در بین مردم مرسوم کند، تا وقتی که مردمی بدان عمل کنند، گناه آن را به حساب او نیز می گذارند، بدون اینکه از گناه عامل آن کم کنند. ب) دریافت پاداش خیرات بازماندگان ← صدقه + طلب مغفرت + دعای خیر + انفاق ج) ارتباط متوفی با خانواده: مومنان به دیدار خانواده خویش می آیند؛ تعداد دیدار: وابسته به مقدار فضیلت هایشان، برخی از آنان هر روز و برخی هر دو روز و برخی هر سه روز و کمترین آنان هر جمعه. امام کاظم

۴ نمونه از آثار ما تأخر که موجب سنگینی پرونده گناهان می‌شود:

- مدل سازی غلط
- تولید و نشر مطالب نامناسب و غیراخلاقی در فضای مجازی
- ایجاد یا تقویت آداب و رسوم غلط در امر ازدواج
- ایجاد انحرافات فکری و اخلاقی در دیگران

درس ۶- واقعه بزرگ

روز قیامت ۱- اتفاق ناگهانی ۲- وقوع ← حتمی ۳- زمان وقوع ← نامعلوم ۴- آغازی بر حیات ابدی انسان‌ها ۵- روزی که هر مادر شیردهی، طفل شیرخوار خود را فراموش می‌کند. ۶- مردم از هیبت آن روز همچون افراد مست به نظر می‌رسند در حالی که مست نیستند ولیکن عذاب خدا سخت است. ۷- تنها افراد در امان از وحشت این روز: نیکوکاران

۴ ویژگی فرشتگان بر اساس قرآن کریم: وَ إِنَّ عَلَیْكُمْ لَحَافِظِیْنَ ، كِرَامًا كَاتِبِیْنَ ، یَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ

(۱) مراقب و نگهبانی از انسان‌ها (۲) گران قدر (۳) نویسندگان و ثبت‌کنندگان اعمال انسان (۴) علم به کارهای انسان

سؤال: در روز قیامت افراد بدکار با دیدن حقیقت آن جهان و عاقبت شوم خویش شروع به سرزنش خود کرده و چه آرزویی می‌کنند؟ یا اینکه دلایل حسرت دوزخیان چیست؟

(۱) نفرستادن چیزی از پیش برای زندگی (۲) تکذیب آیات پروردگار (۳) از مؤمنان نبودن (۴) عدم همراهی و هم‌مسیری با پیامبر (ص)
(۵) انتخاب بدکاران به دوستی و باز داشتن از یاد خدا (۶) دوست ناصالح

سؤال: وقایع ذکر شده در زیر در کدام مرحله و کدام بخش از قیامت رخ می‌دهد؟

(۱) حاضر شدن تمام اعمال در قیامت	(۲) دادن نامه اعمال
(۲) تابش نور حقیقت از جانب خداوند	(۲) کنار رفتن پرده از حقایق عالم
(۳) آغاز رسیدگی به اعمال	(۲) برپا شدن دادگاه عدل الهی
(۴) هویدا شدن اسرار و حقایق عالم	(۲) کنار رفتن پرده از حقایق عالم
(۵) مجسم شدن کارهای خوب با صورت‌های زیبا و لذت‌بخش	(۲) دادن نامه اعمال
(۶) انکار اعمال ناشایست خود توسط بدکار	(۲) دادن نامه اعمال
(۷) آشکار شدن همه چیز از جمله اعمال، رفتار و نیت انسان‌ها و نیز حوادث تلخ و شیرین که در زمین اتفاق افتاده است.	(۲) کنار رفتن پرده از حقایق عالم
(۸) سنجیده شدن اعمال، رفتار و نیت انسان‌ها در ترازوی عدل پروردگار	(۲) برپا شدن دادگاه عدل الهی
(۹) مهر خاموشی بر دهان بدکاران	(۲) حضور شاهدان و گواهان
(۱۰) تجسم کارهای بد با صورت‌های زشت و وحشت‌زا	(۲) دادن نامه اعمال
(۱۱) دیدن عین اعمال خود توسط انسان‌ها	(۲) دادن نامه اعمال
(۱۲) رسیدگی به حساب هر عملی حتی ناچیز	(۲) برپا شدن دادگاه عدل الهی
(۱۳) آشکار شدن اسرار و حقایق عالم	(۲) کنار رفتن پرده از حقایق عالم
(۱۴) به شگفت آمدن بدکاران	(۲) حضور شاهدان و گواهان
(۱۵) سخت هراسان شدن دل‌ها	(۲) زنده شدن همه انسان‌ها
(۱۶) غافلگیری همه	(۲) شنیده شدن صدایی مهیب
(۱۷) آماده شدن صحنه قیامت	(۲) کنار رفتن پرده از حقایق عالم
(۱۸) كَثِیْبًا مَّهِیْلًا	(۱) تغییر در ساختار زمین و آسمان‌ها
(۱۹) إِنَّ عَلَیْكُمْ لَحَافِظِیْنَ	(۲) حضور شاهدان و گواهان - فرشتگان

مرحله اول	۱- شنیده شدن صدایی مهیب و سهمگین آسمان‌ها و زمین را فرامی‌گیرد. ناگهانی رخ می‌دهد و همه را غافلگیر می‌کند. قرآن کریم: نفخ صور	
	۲) مرگ اهل آسمان‌ها و زمین بساط حیات انسان و دیگر موجودات برچیده می‌شود.	
	تحولی عظیم در آسمان‌ها و زمین خورشید: در هم می‌پیچد و بی‌نور و تاریک می‌شود. ستاره‌ها: همه به یک باره تیره می‌شوند. زمین: به شدت به لرزه درمی‌آید و خرد می‌شود. کوه‌ها: سخت درهم کوبیده و متلاشی می‌شوند و همچون ذرات گردوغبار در هوا پراکنده می‌گردند. دریاها: با آن همه وسعت و عظمت به هم متصل می‌شوند و از درون آن‌ها آتش زبانه می‌کشد. يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيبًا مَّهِيلًا ← توده‌هایی از شن نرم این تغییرات چنان گسترده است که آسمان‌ها و زمین به آسمان‌ها و زمین دیگر تبدیل می‌شوند.	
	در این مرحله ۵ واقعه رخ می‌دهد تا انسان‌ها آماده دریافت پاداش و کیفر شوند.	
مرحله دوم	۱) زنده شدن همه انسان‌ها بانگ سهمناکی دیگر - آغاز حیات مجدد انسان‌ها با این صدا همه مردگان دوباره زنده و در پیشگاه خداوند حاضر می‌گردند. در این مرحله ← انسان‌های گناهکار به دنبال راه فراری می‌گردند. هراسان شدن دل‌ها - از ترس به زیر افکندن چشم‌ها	
	۲) کنار رفتن پرده از حقایق عالم تابیدن نور حقیقت از جانب خداوند و هویدا شدن اسرار و حقایق عالم واقعیت همه چیز از جمله اعمال و رفتار و نیت انسان‌ها	
	۳) برپا شدن دادگاه عدل الهی آغاز رسیدگی به اعمال سنجیده شدن اعمال، افکار نیت‌های انسان در ترازوی عدل پروردگار	
	۴) دادن نامه اعمال نامه‌های این دنیا: گزارشی از عمل به صورت کلمات و نوشته نامه عمل ← ۱) حقیقت و باطن عمل ۲) خود عمل ۳) عین اعمال سوگند دروغ برخی بدکاران	
	پیامبران و امامان ← بهترین گواهان قیامت زیرا ظاهر و باطن اعمال انسان‌ها را دنیا دیده‌اند و از هر خطایی مصون بوده‌اند.	
	۵) حضور شاهدان و گواهان فرشتگان الهی ← إِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ كَرَامًا كَاتِبِينَ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ	
	اعضای بدن انسان و اعضای بدن بدکاران خطاب به آن‌ها می‌گویند: ما را خدایی به سخن درآورده که هر چیزی را به سخن می‌آورد.	



درس ۷- فرجام کار

گشوده دیدن درهای بهشت به روی بهشتیان	مخصوص پیامبران + صدیقان	۸ در	تعداد ابواب	جایگاه نیکوکاران (بهشت)
	مخصوص شهیدان			
	درهای دیگر برای گروه‌های دیگر			
استقبال فرشتگان + عرض سلام و خوش آمد (خوش آمدید وارد بهشت شوید و برای همیشه در آن زندگی کنید)			از همه درها	
(۱) خدای را سپاس که به وعده خود وفا و این جایگاه زیبا را به ما عطا کرد. (۲) خداوند حزن و اندوه را از آنان زدوده و از رنج و درماندگی دور کرده است. هر بهشتی در درجه‌ای خاص از بهشت آماده دیدن هر چه دل‌ها تمنا کند و دیدگان را خوش آید			علت سپاس بهشتیان	
رسیدن به مقام خشنودی خدا (بالاترین نعمت بهشت، رستگاری بزرگ)			علت سرور بهشتیان	
مترنم به جمله سبحانه اللهم (خدایا تو پاک و منزهی)			هم‌صحبتی با خدا	
نبود نقصان، غصه، ترس، بیماری، جهل، مرگ و هلاکت، ناراحتی و رنج نعمت‌های دائمی احساس طراوت و تازگی در جوان‌ترین صورت و قیافه نیکوکاران + پیامبران + راستگویان + سیدان ← دوستان و هم‌نشینان			سرای سلامتی (دارالسلام) ← بهشت برای بهشتیان	
خوش‌رفتار، زیبارو، جوان و شاداب، پاک و طاهر، خوش و خرم، پیوسته عاشق و خرسند از همسر خود			ویژگی‌های همسران بهشتی	

رانده شدن گروه‌گروه دوزخیان به جهنم + بسته شدن با غل و زنجیر + افکنده شدن در جای تنگ.	کیفیت ورود به جهنم	جهنم
آتش جهنم ← حاصل عمر خود انسان‌ها ← شعله کشیدن از درون جان آن‌ها		
فرمان نبردن خدا + اطاعت نکردن پیامبر + کوتاهی‌ها در دنیا دوست بد ← بازدارنده از یاد خدا		
«پروردگارا شقاوت بر ما چیره شد و ما مردمی گمراه بودیم، ما را از اینجا بیرون بر که اگر به دنیا بازگردیم، عمل صالح انجام می‌دهیم».	صحبت آن‌ها با خدا	جایگاه دوزخیان (جهنم)
پاسخ قطعی خداوند: آیا در دنیا به اندازه کافی به شما عمر ندادیم تا هر کس می‌خواست به راه راست آید؟ ما می‌دانیم اگر بازگردید همان راه گذشته را پیش می‌گیرید.		
مقصر شدن دیگران (شیطان و بزرگان و سروران) شیطان ← صرفاً فرا خواندن + پذیرفتن فراخوان شیطان + ملامت خود	گفتگو با شیطان	جایگاه دوزخیان (جهنم)
درخواست تخفیف از خدا (عدم پذیرش و بیجا دانستن درخواست) فرشتگان: (مگر پیامبران برای شما دلایل روشنی نیاوردند؟)	گفتگو با فرشتگان	
نبودن از نمازگزاران/عدم دستگیری از محرومان/غرق در معصیت همراه بدکاران/تکذیب روز رستاخیز/مست و مغرور در نعمت در دنیا/اصرار بر گناهان بزرگ	ویژگی‌های جهنمیان	
«توبه کسانی که کارهای زشت انجام می‌دهند و هنگامی که مرگ یکی از آن‌ها فرارسد می‌گوید: الان توبه کردم، پذیرفته نیست... و این‌ها کسانی هستند که عذاب دردناکی برایشان فراهم کردیم»		عدم پذیرش توبه‌کاران در لحظه مرگ

علت: راستی راستگوییان	معلول (نتیجه): ← سودبخش در قیامت + باغ‌هایی از بهشت
(۱) رعایت امانت‌ها و عهد خود (۲) ادای شهادت به راستی (۳) مواظبت بر نماز	← گواهی وارد شدن در باغ‌های بهشتی

سؤال: بر اساس متن قرآن کریم، قرآن شتاب کردن برای چه چیزی را تأکید می‌کند؟

(۱) رسیدن به آموزش پروردگارتان (۲) رسیدن به بهشت (بهشتی که وسعت آن آسمان‌ها و زمین است برای **متقیان** آماده شده است).

ویژگی‌های متقیان:

(۱) انفاق در زمان توانگری و تنگدستی (۲) فرو بردن خشم خود (۳) گذشت از خطای مردم (۴) به یاد خدا افتادن و طلب آموزش هنگام ارتکاب به عملی زشت یا ستم به خود
 ✓ رسول خدا (ص) ← نصیحت به یکی از یاران راجع به کردار آدمی: برای تو ناچار **همنشینی** خواهد بود که هرگز از تو جدا نمی‌گردد و با تو **دفن** می‌شود.

(برانگیخته شدن در رستاخیز + مسئول آن هم‌نشین + انتخاب هم‌نشین نیک)

✓ نیک بودن کردار ← مایه انس بد بودن کردار ← موجب وحشت (آن هم‌نشین ← کردار آدمی)

پیامبر: (الدنیا مزرعه الآخره) ← سرنوشت ابدی انسان‌ها بر اساس رفتار کنونی آن‌ها تعیین می‌شود.

بهترین و مناسب‌ترین زمین برای کشت محصول آخرت: دل

بر اساس مجموعه‌ای از قراردادهای دستمزد مشخص در برابر کار معین کارگر ارتکاب به جرم ← پرداخت جریمه نقدی یا زندان و نظایر آن امکان تغییر رابطه‌ها با وضع قوانین جدید اهمیت: تناسب میان جرم و کیفر	(۱) قراردادی	رابطه میان عمل و پاداش و کیفر
پاداش و کیفر محصول طبیعی خود عمل عدم امکان تغییر و لزوم هماهنگی و آگاهی کامل سیگار کشیدن (علت) ← ابتدا به امراض گوناگون (نتیجه) به طور طبیعی اهل مطالعه و تحقیق بودن ← دستیابی به علم و آگاهی به طور طبیعی ورزش روزانه ← کمک به سلامت و تندرستی به طور طبیعی	(۲) طبیعی	
- عمیق‌تر و کامل‌تر - همراهی باطن اعمال با انسان در قیامت - از بین رفتن ظاهر اعمال / باقی ماندن جنبه باطنی در روح انسان - مجسم شدن حقیقت و باطن عمل به صورت زشت یا زیبا / لذت‌بخش یا دردآور در قیامت مثال: رباخواری و تصاحب مال یتیمی به ناحق . خوردن آتش - إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَ سَيُضْلَوْنَ سَعِيرًا - در عرصه قیامت: تصویر اعمال / گزارشی از اعمال انسان * خود عمل / عین عمل / باطن عمل انسان ✓	(۳) تجسم عمل	
تغییر قوانین ← قراردادی تطبیق با قوانین ← طبیعی		



مکالمه‌های بسیار مهم کتاب درسی (ترکیبی)

شیطان رجیم:

دوزخیان گاهی دیگران را مقصر می‌شمارند و می‌گویند: شیطان و بزرگان و سرورانمان سبب گمراهی ما شدند. شیطان: من فقط شما را فرا خواندم و شما نیز مرا پذیرفتید، مرا ملامت نکنید خود را ملامت کنید.

شیطان نیز (در روز قیامت که فرصتی برای توبه باقی نمانده است) به اهل جهنم می‌گوید: خداوند به شما وعده حق داد؛ اما من به شما وعده‌ای دادم و خلاف آن عمل کردم.

البته من به شما تسلطی نداشتم؛ فقط شما را به گناه دعوت کردم. این خودتان بودید که دعوت مرا پذیرفتید. امروز خود را سرزنش کنید نه مرا. نه من می‌توانم به شما کمکی کنم و نه شما می‌توانید مرا نجات دهید.

ملائکة:

عالم برزخ: فرشتگان به کسانی که روح آنان را دریافت می‌کنند در حالی که به خود ظلم کرده‌اند، می‌گویند: شما در دنیا چگونه بودید؟ گفتند: ما در سرزمین خود تحت فشار و از مستضعفین بودیم. فرشتگان گفتند: مگر زمین خدا وسیع نبود که مهاجرت کنید؟

عالم قیامت: به نگهبانان جهنم رو می‌آورند تا آن‌ها برایشان از خداوند تخفیفی بگیرند؛ ولی فرشتگان می‌گویند: مگر پیامبران برای شما دلایل روشنی نیاورند؟ آنان می‌گویند: بلی! فرشتگان نیز تقاضای آن‌ها را نمی‌پذیرند و درخواستشان را بیجا می‌دانند.

عالم برزخ: حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِي لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ

آنگاه که مرگ یکی از آن‌ها برسد می‌گوید: پروردگارا مرا بازگردانید باشد که عمل صالح انجام دهم؛ آنچه را در گذشته ترک کرده‌ام. هرگز! این سخنی است که او می‌گوید و پیش روی آن‌ها برزخ و فاصله‌ای است تا روزی که برانگیخته می‌شوند.

عالم قیامت: آنان (دوزخیان) به خداوند می‌گویند:

پروردگارا شقاوت بر ما چیره شد و ما مردمی گمراه بودیم. ما را از اینجا بیرون بر که اگر به دنیا بازگردیم، عمل صالح انجام می‌دهیم. پاسخ قطعی خداوند این است که آیا در دنیا به اندازه کافی به شما عمر ندادیم تا هر کس می‌خواست به راه راست آید؟ و ما می‌دانیم اگر به دنیا بازگردید، راه گذشته را پیش می‌گیرید.

آیات بالا مکالمه انسان‌های بدکار با شیطان رجیم، ملائکة و خداوند متعال است. این آیات به دلیل شباهات بسیار زیاد به هم، دانش‌آموزان را به شک می‌اندازد پس بایستی با دقت ظرف تحقق هر کدام را بررسی نمود.

درس ۸- آهنگ سفر

«خدایا می‌دانم که بهترین توشه مسافر کوی تو **عزم و اراده‌ای** است که با آن خواستار تو شده باشد.» (امام کاظم (ع))

✓ بهترین توشه مسافر سیر الی الله = عزم و اراده

سرنوشت ابدی انسان‌ها بر اساس اعمال آنان در دنیا تعیین می‌شود.

«قدم نهادن در وادی قرب خداوند و «گرفتار آتش دوزخ نگشتن» معلول و نتیجه چه فعلیتی هستند؟ برنامه‌ریزی

حساب کشیدن از خود و عمل خود: صبح تا شب به زندگی پرداختن ← در شب به خود برگشتن ← گفتن و مکالمه با نفس: ای نفس امروز روزی بود که بر تو گذشت و دیگر باز نمی‌گردد و خدا درباره این روز از تو خواهد پرسید که آن را چگونه گذراندی و در آن چه کردی؟

سوالات خداوند از نفس ما درباره هر روز چه خواهد بود؟

(۱) آن را چگونه گذراندی و در آن چه کردی؟

(۲) آیا به یاد خدا و سپاس از او بودی؟

(۳) آیا گره از کار مؤمنی گشودی؟

(۴) آیا گرد غم از چهره‌ای زدودی؟

۱) تصمیم و عزم برای حرکت	وَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ (توصیه لقمان حکیم به فرزندش (آیه مرتبط)	
	اراده و تصمیم بر انجام کاری ← معنای عزم	
	آدمی با عزم خویش آنچه را که انتخاب کرده عملی می سازد.	
	↑ عزم قویتر ← رسیدن به هدف آسانتر	
۲) عهد بستن با خدا	تاب نیاوردن در تندباد حوادث + عقب نشینی در برابر مشکلات (افراد با عزم ضعیف)	
	به دست حوادث نسپردن سرنوشت + قدم برداشتن با قدرت بسوی هدف (افراد با عزم قوی)	
	تحمل سختی ها، شکیبایی+ استواری بر هدف (آثار عزم قوی)	
	اول: شناختن راه رستگاری (قرب خدا) ← خداوند راه رستگاری ما را با رضایت خود همراه ساخته است. یعنی:	
۳) مراقبت	۱) گام برداشتن در مسیر رستگاری و خوشبختی ← رضایت خدا ۲) ظلم به خود و قدم در مسیر هلاکت گذاشتن	
	← ناخشنودی خدا	
	دوم: خواستن برای قدم گذاشتن در این مسیر	
	سوم: انجام واجبات الهی + ترک کارهای حرام	
۴) محاسبه و ارزیابی	زمانها	۱) بهترین زمان برای عهد ← بعد از نماز + شب های قدر + شب یا روز جمعه ۲) تکرار عهد و پیمان ← آخر هر هفته و ماه + شب قدر هر سال
	مقررات عمل به عهد	۱) پاداش عظیم بزودی ۲) رضایت خدا ۳) وفای خدا به پیمان
	عواقب فروختن پیمان الهی و سوگندهای خود	۱) عدم بهره در آخرت، ۲) سخن نگفتن خدا با آنها، ۳) ننگریستن خدا به آنها در قیامت، ۴) پاک شناختن آنها از گناه ۵) عذاب دردناک
	باقی ماندن بر پیمان ← رضایت خدا / شکست پیمان ← شرمندگی در برابر خدا	عهد در ابتدا مانند نوزادی است که باید مراقبت شود گذشت ایام آفاتی را در پی دارد و موجب اژه هم گسیختگی تصمیم ها و کارها می شود. (امام علی (ع)) از سر راه برداشتن عوامل سستی در اجرای تصمیم
در صورت سستی و ورزیدن	بررسی میزان موفقیت و وفاداری به عهد	
	شناخت عوامل موفقیت و عدم موفقیت (حاسبوا انفسکم قبل ان تحاسبوا): پیامبر اکرم (ص)	
	محاسبه خود هر شب هر هفته، سالانه	
	کسی که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد	
۱) آگاهی بر کاستیها	خدا = بهترین پشتیبان ما در انجام کارها	
	شکرگزاری و سپاس از خدا در صورت موفقیت در عهد	
	۱) سرزنش و مورد عتاب قرار دادن خود	۲) طلب بخشش از خداوند
	۳) عهد بستن دوباره با خدا با تصمیم قوی تر	۴) یادآوری حسابرسی بزرگ در قیامت به خود

اقدامات لازم برای گام گذاشتن در مسیر قرب الهی + ثبات قدم در این راه

ثمرات محاسبه و ارزیابی نفس:

- | | | |
|---------------------|--------------------------|----------------------|
| ۱) آگاهی بر کاستیها | ۲) پی بردن به گناهان خود | ۳) جبران گناهان |
| ۴) اصلاح عیبها | ۵) اصلاح خویش | ۶) خوشبختی و رستگاری |



برترین اسوه‌ها = پیامبر و اهل بیت ایشان

سؤال: برای حرکت در مسیر هدف وجود چه عاملی بسیار ضروری است؟ چرا؟

وجود اسوه و الگوهایی که راه را با موفقیت طی کرده و به مقصد رسیده‌اند.
 ۳ دلیل: ۱) اثبات موفقیت‌آمیز بودن این راه ۲) استفاده از تجربیات آنان و عمل کردن مانند آنان ۳) کمک گرفتن از آن‌ها و دنباله‌روی از آنان برای رسیدن سریع‌تر به هدف (از همه مهم‌تر)

سؤال: چگونه اسوه قرار دادن انسان‌های بزرگی که ۱۴۰۰ سال پیش زیسته‌اند؟

اسوه بودن با آنان	امور متغیر به طور طبیعی و با تحولات صنعتی ⊗ (وسایل حمل‌ونقل، وسایل خانه، امکانات شهری، شکل و جنس پارچه و لباس)
	امور همواره خوب و بارزش برای بشر ☑ (عدالت، گذشت، فداکاری، مهربانی، داشتن نظم و برنامه در زندگی)

✓ پیامبر و اهل بیت اسوه‌های **انسانیت** هستند و انسانیت دیروز و امروز و فردا ندارد.

✓ امام حسین (ع) به نقل از امام علی (ع) درباره پیامبر خدا (ص):

اوقات پیامبر در منزل قسمت ۳	(۱) عبادت
	(۲) اهل خانه
	(۳) رسیدگی به کارهای شخصی تقسیم این وقت میان خود و مردم رسیدگی به کارهای مردم

✓ امام علی (ع) درباره چگونگی پیروی از ایشان:

- برای هر پیروی کننده‌ای **امام و پیشوایی** وجود دارد که باید از او **تبعیت** کرده و از **علم** او **کسب نور** کند.
- امام شما از **دنیا** به ۲ لباس کهنه و از **خوراک** به ۲ قرص نان کفایت کرده! اما شما قطعاً توانایی این قناعت را ندارید.
- ولی با پرهیزکاری و کوشش در راه خدا و عفت و درستکاری امام را یاری کنید.

به وقت مرور

سؤال: هر کدام از عبارات زیر مربوط به کدام گام در مسیر حرکت الهی است؟ (مهم)

- (۱) فعلیت بخش انتخاب‌های انسان ← تصمیم و عزم برای حرکت
- (۲) خشنود کردن خداوند ← عهد بستن با خدا
- (۳) رسیدن آسان به هدف ← تصمیم و عزم برای حرکت
- (۴) شناسایی عوامل موفقیت ← محاسبه و ارزیابی
- (۵) عملی ساختن انتخاب‌های خویش ← تصمیم و عزم برای حرکت
- (۶) سرزنش و عتاب هنگام سستی در عهد ← محاسبه و ارزیابی
- (۷) و اصبر علی ما اصابک ← تصمیم و عزم برای حرکت
- (۸) حاسبو انفسکم قبل ان تُحاسَبوا ← محاسبه و ارزیابی
- (۹) گذشت ایام آفاتی در پی دارد... ← مراقبت
- (۱۰) انتخاب بهترین زمان‌ها ← عهد بستن با خدا
- (۱۱) و استقال الذنوب ← محاسبه و ارزیابی
- (۱۲) شناخت عوامل موفقیت یا عدم موفقیت ← محاسبه و ارزیابی

- ۱۳) از سر راه برداشتن عوامل سستی ← مراقبت
 ۱۴) عهد دوباره با خداوند ← محاسبه و ارزیابی
 ۱۵) به دست آوردن میزان وفاداری به عهد ← محاسبه و ارزیابی
 ۱۶) فراموش کردن تصمیم و مشغول نشدن به کار دیگر ← مراقبت
 ۱۷) در نظر گرفتن خشنودی خدا ← عهد بستن با خدا
 ۱۹) ای نفس امروز روزی بود که بر تو گذشت... ← محاسبه و ارزیابی

درس ۹- دوستی با خدا

امام سجاد (ع) | چشیدن لذت دوستی با خدا (علت) ← غیر از خدا را اختیار نکردن (معلول)
 انس گرفتن با خدا (علت) ← لحظه‌ای روی نگرداندن از خدا (معلول)

✓ سرچشمه بسیاری از تصمیم‌ها و کارهای انسان = محبت و دوستی
 فعالیت‌هایی که آدمی در طول زندگی انجام می‌دهد ریشه در دل‌بستگی و محبت‌های او دارد.

جهت دهنده به زندگی آدمی: محبت‌ها

هرچقدر محبت شدیدتر ↑ ← تأثیر آن در زندگی عمیق‌تر و گسترده‌تر ↑

معیار ارزش واقعی انسان	به چه چیزی علاقه دارد و به آن عشق می‌ورزد. ارزش هر انسانی به اندازه چیزی است که دوست می‌دارد. امام علی (ع) کسی که عشقش خداست ارزشش به اندازه خداست. هرکس در روز قیامت با محبوب خود محشور می‌شود. پیامبر اکرم (ص)
	تا در طلب گوهر کانی کانی تا در هوس لقمه نانی، نانی
	این نکته رمز اگر بدانی دانی هر چیز که در جستن آنی، آنی

محبت به خدا	دل سپردن به خدا + قلب خود را جایگاه خدا کردن ← رنگ و بوی دیگر یافتن زندگی (معلول، نتیجه) ایمان به خدا ↑ ← محبت به خدا ↑ قلب انسان حرم خداست، در حرم خدا غیر خدا را جا ندهید! امام صادق (ع)
	۱) از بین برنده ترس و یأس ۲) نشاط، شجاعت و قدرت ۳) تنبل ← چالاک و زرنگ ۴) بخیل ← بخشنده ۵) کم‌طاقت ← صبور ۶) خودخواهی ← ایثار و از خودگذشتگی
	علت این همه تحول: قلب انسان جایگاه خدا و جز با خدا آرام و قرار نمی‌یابد.
	وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يَحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ

امام خمینی (ره): باید مسلمانان فضای سراسر عالم را از محبت و عشق نسبت به ذات حق و معرفت و مغفرت عقلی نسبت به دشمنان خدا لبریز کنند.

✓ محبت به خدا ← پیروی از دستورات خداوند، دوستی با دوستان خدا، بی‌زاری و برائت از دشمنان

رابطه ۲ سویه



آثار محبت به خدا

(۱) پیروی از خداوند: سرپیچی از فرمان خدا ← نشان عدم صداقت در دوستی
کفایت بودن قلب انسان با خدا و عدم ضرورتِ عمل به دستورات خدا ⊗
آنچه اهمیت دارد درون و باطن انسان است نه ظاهر او ⊗

شرط اصلی دوستی با خدا: عمل به دستورات خدا
آیه مربوطه: «قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ»

نتیجه دوستی با خدا و اطاعت از او ← (۱) محبوب شدن نزد خدا (۲) آمرزش گناهان
هم مفهوم با «ما احبَّ الله عَصَاهُ» امام صادق (ع): «کسی که از فرمان خدا سرپیچی کند او را دوست ندارد.»

(۲) دوستی با دوستان خدا: (در دل جای دادن محبت دوستان خدا ← خانه کردن محبت خدا در دلمان)
دوستی و محبت با رسول خدا و اهل بیت نیز باید مانند محبت به خدا، همراه با عمل و پیروی از آنان باشد.

(۳) بیزاری از دشمنان خدا و مبارزه با آنان

همه پیامبران زندگی خود را در مبارزه با ستم و پلیدی گذراندند.

«جهاد در راه خدا» در برنامه تمام پیامبران الهی

* دین‌داری با دوستی خدا آغاز می‌شود و برائت و بیزاری از دشمنان خدا را به دنبال می‌آورد.

* لازمه خانه خدا شدن قلب ← بیرون راندن شیطان و امور شیطانی از قلب

* لا اله الا الله ← پایه و اساس بنای اسلام
نه آری

نه ← به هر چه غیر خدایی

آری ← به خدای یگانه

جمع‌بندی درس ۹

معیار ارزش واقعی انسان	محبت به خدا	پیروی از خدا
- ارزش هر انسانی به اندازه چیزی است که دوست می‌دارد. (علی علیه‌السلام) تا در طلب گوهر کانی کانی تا در هوس لقمه نانی نانی این نکته رمز اگر بدانی دانی هر چیز که در جستن آنی آنی (مولوی) - هر کس در روز قیامت با محبوب خود محشور می‌شود. (پیامبر (ص)) - کسی که عشقش خداوند متعال است، ارزشش به اندازه خداست. - در یکی از کشورهای اروپایی، اندیشمندان علوم انسانی گرد هم آمدند تا درباره ارزش انسان صحبت کنند و علامه محمدتقی جعفری حدیث امیرالمؤمنین را مطرح می‌کند.	- و مِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَاداً يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ - قلب انسان حرم خداست در حرم خدا غیر خدا را جای ندهید. «امام صادق (ع)» - قرآن کریم یکی از ویژگی‌های مؤمنان را (دوستی و محبت شدید آنان نسبت به خدا) می‌داند ← اشدُّ حُبًّا لِلَّهِ - عشق و محبت الهی افسردگی، ترس و یأس را از بین می‌برد و به انسان، قدرت می‌بخشد. - اکسیری که مرده را حیات می‌بخشد و زندگی حقیقی را به وی عطا می‌کند، عشق به خداست. - آیه فوق، مقایسه جبهه محبان حق و مخالفان حق است. - پاسخ به پرسش: (چگونه می‌توان دل را به محبت و دوستی با خدا آراست؟) افزایش محبت به خدا نتیجه و ثمره افزایش ایمان به خداست؛ و الذین ءامنوا اشدُّ حُبًّا لِلَّهِ	- قل إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ - ما أَحَبَّ اللَّهُ مِنْ عَصَاهُ امام صادق (ع) - لازمه دوستی با خداوند پیروی از دستورات و اطاعت از پیامبر اوست. - لازمه محبت سرسپردگی است. - بیانگر ناسازگاری این مطلب با کلام الهی که (قلب انسان با خدا باشد، کافی است. آنچه اهمیت دارد درون و باطن است نه ظاهر او). - خداوند شرط اصلی دوستی با خود را عمل به دستوراتش که توسط پیامبر (ص) ارسال شده است، اعلام می‌کند. - سرپیچی از فرمان خدا نشانه عدم صداقت در دوستی است.

درس ۱۰- یاری از نماز و روزه

۲ فایده نماز: (۱) یاد خدا (۲) دوری از گناه

مهم‌ترین فایده روزه: تقوا

- انسان‌های بی تقوا ← سوارکارانی سوار بر اسب‌های چموش و سرکش و لجام پاره کرده و اختیار از دست سوار گرفته و امام علی (ع) در آتش فکندن سوارکار
- آدم‌های باتقوا ← سوارکارانی سوار بر اسب‌های رام و لجام در اختیار سوارکار و در نهایت ورود به بهشت

حفاظت و نگهداری

تقوا انسان با تقوا ← مسلط بر خود و در اختیار دارنده زمام و لجام نفس
کوشیدن بر افزودن روز به روز توانمندی خود برای حفظ و نگهداری خود از آلودگی و شرایط گناه و معصیت

✓ **وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ**

ثمره نماز (بازدارنده از گناه) با ثمره روزه (لعلکم تتقون) ارتباط دارد.

یکی از نتایج روزه ← بازدارندگی از گناه و زشتی‌ها

اولین و مهمترین ثمره نماز: یاد خدا

✓ تأیید نماز به **تداوم و میزان دقت و توجه** ما بستگی دارد.

تأثیرپذیری از نماز: (۱) عدم ترک نمازهای روزانه (۲) افزایش دقت و توجه خود در نماز

میزان قبولی و پذیرفته شدن نماز = میزان بازداشتن از گناه و زشتی (امام صادق)

(علت)	(معلول - نتیجه)
(۱) کوچک نشمردن نماز (۲) درک صحیح از اذکار و افعال نماز	دوری از گناهان و حتی برخی از مکروهات
کوشیدن در انجام به موقع نماز به نماز ایستادن در ۵ نوبت با لباس و بدن پاکیزه رعایت شرط غصبی نبودن لباس و مکان نمازگزار توجه به بزرگی خدا بر همه چیز هنگام گفتن تکبیر در نظر داشتن عظمت خدا در رکوع و سجود خواستن صادقانه «اهدنا الصراط المستقیم» از خدا گفتن با توجه عبارت «غیرالمغضوب علیهم و لا الضالین» تکرار درست آنچه در نماز می‌گوییم و انجام می‌دهیم	دور کردن بی‌نظمی از زندگی کمر شدن آلودگی‌های ظاهری تمایل کمتر به کسب درآمد از راه حرام کوچک شدن قدرت‌های دیگر در نظرمان عدم خضوع و خشوع در مقابل مستکبران دل نیستن به راه‌های انحرافی قرار نگرفتن در زمره کسانی که خدا بر آن‌ها خشم گرفته تسلط بر خود و خودداری از انجام منکرات

همه چیز پاک است مگر ۱۱ چیز و آنچه در اثر برخورد با آن‌ها نجس می‌شود:

- (۱) خون انسان و خون هر حیوان دارای خون جهنده
- (۲ و ۳) ادرار و مدفوع انسان و حیوانات حرام گوشت دارای خون جهنده
- (۴) مردار انسان و هر حیوان دارای خون جهنده
- (۵ و ۶) زنده و مرده سگ و خوک
- (۷) کافر (یعنی کسی که به خدای یگانه اعتقاد ندارد) ← (اهل کتاب و ادیان الهی پاک‌اند)
- (۸) شراب و هر مایع مستی‌آور



نکته خون هر حیوان (اعم از حلال گوشت و حرام گوشت) که خون جهنده دارد نجس است. به طور مثال گوسفند با اینکه حلال گوشت است اما خون آن نجس است!

نکته اما صرفاً ادرار و مدفوع حیوانات حرام گوشت (مثل سگ و خوک) دارای خون جهنده نجس است. به طور مثال ادرار و مدفوع گوسفند نجس نیست!

نوشیدن شراب چه کم و چه زیاد ← حرام + در زمره بزرگترین گناهان
کارهای شیطانی و پلید ← شراب + قمار + بت پرستی + بخت آزمایی
دوری از کارهای شیطانی ← رستگاری
شیطان با شراب و قمار ← (۱) ایجاد دشمنی و کینه (۲) دور ساختن از یاد خدا (۳) بازداشتن از نماز

عوامل از بین برنده تأثیر نماز	(۱) ناراحت کردن پدر و مادر
	نگاه از روی خشم به پدر و مادر (هرچند در حق تو ظلم کرده باشند) ← پذیرفته نشدن نماز
	(۲) غیبت کردن غیبت یک مسلمان ← قبول نشدن چهل روز نماز و روزه

✓ میزان موفقیت انسان در رسیدن به هدفهای بزرگ، به میزان تسلط بر خویش، خودنگهداری و **تقوا** بستگی دارد.
هدف بزرگ تر ← نیازمند تقوای بیشتر

مصدق کامل ترین صبر و پایداری در برابر خواهش های دل: روزه

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ»

خطاب به مؤمنان و جوب روزه روزه در ادیان پیشین نیز واجب بوده است. ثمره اصلی روزه

چه بسا روزه داری که جز گرسنگی و تشنگی چیزی نصیب او نمی شود. پیامبر اکرم (ص)
تقوا فلسفه و هدف روزه است که امری مهم تر از ظاهر آن است.

مبطلات روزه = ۹ چیز:

خوردن و آشامیدن + دروغ بستن به خدا و پیامبر و جانشینان پیامبر + استمناء + رساندن غبار غلیظ به حلق + فرو بردن تمام سر در آب + باقی ماندن بر جنابت تا اذان صبح

احکام روزه - جمع بندی

رساندن غبار غلیظ به حلق خوردن یا آشامیدن فرو بردن سر زیر آب	(۱) هم بجا آوردن قضای آن (۲) هم دادن کفاره	با کار غیر حرام ← حکم	باطل کردن روزه
استمناء خوردن خاک شرب خمر دروغ بستن به خدا و پیغمبر خوردن گوشت خوک	(۱) ۲ ماه روزه به ازای هر روز (۲) اطعام ۶۰ فقیر به ازای هر روز اگر هر ۲ را نتوانست یکی را انجام دهد	با کار حرام ← حکم کفاره جمع	

بطلان = باطل شدن
یک مد = تقریباً ۷۵۰ گرم

مسئله	حکم
رساندن غبار غلیظ و دود سیگار و تنباکو به حلق	بطلان روزه
استفراغ	عدم بطلان روزه مگر اینکه عمدی باشد.
کسی که غسل بر او واجب است، اگر عمداً تا اذان صبح غسل نکند یا اگر وظیفه‌اش تیمم است، عمداً تیمم نکند...	نمی‌تواند روزه بگیرد.
اگر کسی که غسل بر او واجب است سهل‌انگاری کرده تا وقت تنگ شود...	می‌تواند با تیمم روزه بگیرد و روزه‌اش صحیح است اما در مورد غسل نکردن معصیت کرده است.
روزه نگرفتن به علت عذری مانند بیماری و عدم گرفتن قضای روزه تا ماه رمضان آینده با وجود برطرف شدن عذر او	(۱) قضای روزه (۲) دادن یک مُد گندم و جو به ازای هر روز به فقیر
عمداً نگرفتن روزه ماه رمضان	هم بجا آوردن قضا + هم دادن کفاره
باطل کردن روزه با چیز حرام (استمناء، خوردن خاک، شرب خمر، دروغ بستن به خدا و پیغمبر، خوردن گوشت خوک)	وجوب کفاره جمع (انجام هر ۲ کفاره) (البته اگر هر ۲ ممکن نباشد می‌تواند هر کدام را که می‌تواند انجام دهد).
انجام سهوی هریک از مبطلات روزه	روزه صحیح است (باطل نمی‌شود)
قورت دادن آنچه لای دندان مانده است.	باطل شدن روزه (در صورت عمدی بودن)

مسافر	صبح حرکت کند	پیش از ظهر به وطن یا اقامتگاه ۱۰ روزه برسد.	چنانچه کاری که روزه را باطل می‌کند انجام نداده باید آن روز را روزه بگیرد. اگر مبطل روزه انجام داده قضای روزه آن روز بر او واجب است.
		بعد از ظهر به وطن یا اقامتگاه ۱۰ روزه برسد	نباید آن روز را روزه بگیرد!
	بعد از ظهر حرکت کند	بخواهد به بیش از ۴ فرسخ برود	باید روزه آن روز را بگیرد
		بخواهد به بیش از ۴ فرسخ برود باید روزه خود را ادامه دهد و تمام کند.	باید روزه آن روز را بگیرد

❑ احکام مسافر:

✓ مسافر اگر شرط‌های زیر را داشته باشد باید نمازش را شکسته بخواند و نباید روزه بگیرد:

(۱) ۴ فرسخ شرعی (حدود ۲۲/۵ کیلومتر) > مسافت رفت و

۸ فرسخ شرعی (حدود ۴۵ کیلومتر) > مسافت برگشت + مسافت رفت

(۲) ۱۰ روز < زمان اقامت

(۳) برای انجام کار حرام سفر نکرده باشد مثال: ظلم یا همکاری با ظالم - با نهی والدین به سفری غیر واجب رفتن

✓ اگر مسافر پیش از ظهر به وطن یا جایی که می‌خواهد ۱۰ روز در آن بماند، برسد، باید روزه بگیرد، در صورتی که قبل از رسیدن به آن مکان چیزی نخورده و نیاشامیده باشد.

✓ اگر مسافر بعد از ظهر به وطن یا جایی که می‌خواهد ۱۰ روز بماند، برسد، نمی‌تواند در آن روز روزه بگیرد. (مسافر صبح حرکت کرده است)

✓ اگر کسی که روزه است، بعد از ظهر مسافرت کند، باید روزه خود را ادامه دهد.

✓ اگر کسی که روزه گرفته، پیش از ظهر مسافرت کند و بخواهد بیش از ۴ فرسخ برود، وقتی به ۴ فرسخ برسد باید روزه خود را افطار کند.

✓ فرزندی که با نهی والدین به سفر غیر واجب می‌رود.



- ✓ برای انجام کار حرام سفر کرده باشد.
- ✓ به قصد ستم به مظلوم و همکاری با یک ظالم سفر کرده باشد.
- ✓ اگر کسی به شهری برود که راه رفت آن بیش از ۴ فرسخ شرعی باشد، نماز و روزه‌اش چه حکمی دارد؟ بستگی به مسافت مسیر برگشت او دارد.

درس ۱۱ - فضیلت آراستگی

معنی: بهتر کردن وضع ظاهری و باطنی و زیبا نمودن این دو	
۲ نوع	آراستگی باطنی ← نتیجه برخورداری روح انسان از صفات زیبایی چون ادب، حسن خلق، سخاوت و مهربانی آراستگی ظاهری ← نتیجه مرتب بودن وضع ظاهر و توجه به نظافت و زیبایی
انسان به طور طبیعی به آراستگی علاقه دارد.	
سیره	دانستن آراستگی از اخلاق مؤمنان مزین نمودن به هر ۲ نوع آراستگی و دعوت مردم به رعایت آن‌ها پیشوایان دین وقتی کسی در خانه پیامبر را می‌زد و قصد ملاقات با ایشان را داشت نگاه کردن به آینه + شانه زدن موها + مرتب کردن لباس خود پیامبر اکرم: (خداوند تعالی دوست دارد وقتی بنده‌اش به سوی دوستان خود می‌رود آراسته و آماده باشد).
آراستگی	پوشیدن لباس زیبا توسط امام صادق (ع) به دلیل شرایط بهتر جامعه نسبت به جامعه زمان پیامبر. تفاوت در آراستگی ظاهری ائمه بر اساس شرایط زندگی عموم مردم و توانایی آنان می‌باشد.
	امام صادق (ع) خداوند آراستگی و زیبایی را دوست دارد و از نپرداختن به خود و خود را ژولیده نشان دادن بدش می‌آید. ۲ رکعت نماز با بوی خوش بهتر از ۷۰ رکعت نماز بدون بوی خوش
سفارش‌های متفاوت به زنان و مردان:	
- مردان: کوتاه کردن سبیل و موهای بینی و رسیدن به خود - زنان: مقداری بلند گذاشتن ناخن‌ها	
شیوه رسول خدا و پیشوایان دیگر (علت) ← تبدیل مسلمانان به آراسته‌ترین و پاکیزه‌ترین ملت‌ها در مدت اندک (نتیجه)	
تکرار دائمی نماز در شبانه‌روز (علت) ← حفظ آراستگی و پاکی در طول روز + پاک و باصفا ساختن زندگی (معلول)	
مقبولیت	یکی از نیازهای طبیعی انسان نیاز به مقبولیت در جمع خانواده، همسالان و جامعه
	فرد مفید و شایسته بودن و تحسین شدن
	نمود بیشتر در دوره جوانی و نوجوانی پرداختن بیشتر به خود کشف و شکوفا کردن استعدادها
	نشانه ضعف روحی ناتوانی در اثبات خود از راه درست و سازنده
	پاسخ‌های نادرست علت ← - پوشیدن لباس‌های نامناسب - به کار بردن کلام زشت و ناپسند - گذاشتن سیگاری بر لب

عفاف	کنترل تندروی‌ها و کندروی‌ها و پیش رفتن در مسیر اعتدال و میانه‌روی	
	برآورده کردن هریک از علایق و	به طور کامل غرق شدن در آن ⊗
	نیازها در حد مطلوب و صحیح	غافل شدن از دیگر نیازها ⊗
	یکی از جلوه‌های عفاف ← مربوط به آراستگی و مقبولیت	

تبرج: زیاده‌روی در آراسته کردن خود و رسیدن به خودنمایی ← کاری **جاهلانه** از منظر قرآن
زیاده‌روی در آراستگی و توجه بیش از حد به آن: (۱) غفلت انسان از هدف اصلی زندگی (۲) مشغول شدن به کارهایی که عاقبتی جز دور شدن از خدا ندارد.

انسان عفیف	کنترل خود + نگه داشتن آراستگی در حد متعادل + دچار نشدن به تبرج
	وسيله خودنمایی قرار ندادن زیبایی ظاهری خود
	حیا از زبان به تحسین و تمجید گشودن از او به دلیل امور سطحی و کوچک
	یافتن استعداد و ارزش‌های والاتر و برتر در خود برای برانگیختن تحسین و احترامی واقعی دیگران
	گریزان نبودن از مقبولیت نزد همسالان و جامعه
	با ارزش‌تر دانستن خود از کسب مقبولیت از راه جلب توجه ظاهری و پایین آوردن خود در حد ابزاری برای هوسرانی

- ✓ رشته‌های عفاف در روح انسان قوی‌تر و مستحکم‌تر ← نوع آراستگی و پوشش باوقارتر
- ✓ رشته‌های عفاف در روح انسان ضعیف‌تر و گسسته‌تر ← آراستگی و پوشش سبک‌تر و جنبه خودنمایی به خود گرفتن
- امام علی (ع): آراستن خود برای جلب توجه دیگران ← به جنگ خدا رفتن با انجام گناه
- امام صادق (ع): پوشیدن لباس نازک و بدن‌نما ← نشانه سستی و ضعف دین‌داری

سؤال: وجود عفاف در زنان و دختران ارزش بیشتری دارد؛ چرا؟

زیرا خداوند زنان را بیش از مردان به نعمت زیبایی آراسته است.

- ✓ زن **مظهر جمال و زیبایی** است و این زیبایی هم **درونی** و هم **ظاهری** است.
- ✓ دریافت هر نعمتی از جانب خدا **مسئولیت‌آور** است. ۱- نعمت علم ← نباید ابزار دست قدرتمندان ستم‌پیشه شود. ۲- نعمت زیبایی ← نباید در خدمت هوس‌بازان قرار گیرد.

عرضه نابجای زیبایی ← از بین بردن عفت و حیا و گرفتن این گوهر مقدس از او به جای گرمی بخشیدن به کانون خانواده

درس ۱۲ - زیبایی پوشیدگی

جلوه‌هایی آشکار از رفتارهای انسانی که بر مسیر زندگی دیگران و چگونگی آن اثرگذار است: کلام + لبخند + سکوت + فریاد

سکوت ← تغییر معنای زندگی

فریاد ← تغییر روش زندگی

کلام ← جوانه زدن شوق حرکت در وجودمان

لبخند ← جوانه زدن شوق حرکت در وجودمان

✓ پوشش مناسب از نشانه‌های عفاف

✓ از نوع پوشش هر کس می‌توان میدان توجه وی به عفاف را دریافت!

دستورات قرآن درباره عفاف و پوشیدگی:

مردان ← کنترل چشم + خودداری از نگاه به زنان نامحرم + حفظ دامان خود از گناه



- زنان ← خودداری از نگاه به نامحرم + حفظ دامن خود از گناه + پوشاندن گریبان و گردن علاوه بر موی سر
 هردو ← استفاده از زینت و زیورآلات نباید به گونه‌ای باشد که توجه نامحرمان را به خود جلب کند.
- ✓ صرفاً دیدن «چهره و دست تا مچ» از بدن زن نامحرم جایز است. امام کاظم (ع)
 ✓ ساعد زن باید از نامحرم پوشیده شود، آنچه زیر روسری قرار می‌گیرد نباید آشکار شود، همچنین از مچ به بالا پوشیده شود. (امام صادق (ع))

آیه مهم حجاب:

ای پیامبر به زنان و دخترانت و زنان مؤمنان بگو پوشش‌های خود را به خود نزدیک‌تر کنند این برای آنکه به [عفاف] شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند، بهتر است و خداوند همواره آمرزنده و مهربان است.	یا ایها النبی ← مخاطب آیه: پیامبر * يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّلْزَوَّاجِکَ وَ بَنَاتِکَ وَ نِسَاءِ الْمُؤْمِنِینَ یُذْنِبْنَ عَلَیْهِنَّ مِنْ جَلَابِیْبِهِنَّ (۱) ذَلِکَ اَدْنٰی اَنْ یَّعْرِفْنَ (۲) فَلَا یُؤْذِیْنَ (۳) وَ کَانَ اللّٰهُ غَفُوْرًا رَّحِیْمًا
---	---

* امر به معروف را باید از نزدیکان شروع کرد.
 * جلباب: روسری بلند (جمع: جلابیب)
 - در این آیه ابتدا کیفیت و حدود حجاب گفته می‌شود و سپس علت و فلسفه حجاب بیان می‌شود.
 - ۲ ثمره (نتیجه، حکمت، معلول، فلسفه) حجاب: (۱) شناخته شدن به عفاف (۲) حفظ امنیت اجتماعی
 - خداوند وجوب مسئله (پندین علیهن من جلابیبهن) را مصداق آموزش و مهربانی خود نسبت به مؤمنان بیان می‌کند.

- ✓ چگونگی و نوع پوشش تا حدود زیادی تابع **آداب و رسوم ملت‌ها و اقوام** است.
 اسلام این تنوع و گوناگونی را پذیرفته است.

وظیفه مردان: (۱) لباسی بپوشند که وقار و احترام آنان حفظ شود. (۲) هماهنگ با ارزش‌های اخلاقی جامعه (۳) لباسی که موجب انگشت‌نما شدن یا وسیله جلب زنان نامحرم قرار گیرد ← حرام است.

وظیفه زنان: (۱) پوشاندن تمام بدن خود به جز صورت و دست‌ها تا مچ (۲) پوشش نازک، چسبان و تحریک کننده ⊗

(۱) حجاب نه تنها موجب سلب آزادی و کاهش حضور آنان در جامعه نمی‌شود بلکه سبب می‌شود تا حضوری مطمئن و همراه با امنیت داشته باشند.	(۲) ادعای خانه‌نشینی کردن زنان و سلب آزادی آنان، ناسازگار با قرآن و سیره پیشوایان
--	---

ستایش عفت حضرت مریم در معبدی که همگان (چه مرد و چه زن) به پرستش می‌آیند مثال زدن عفت دختران حضرت شعیب در حال چوپانی و آب دادن به گوسفندان در جمع مردان حضور زنان مسلمان در زمان پیامبر در پشت جبهه‌های جنگ برای پرستاری و کمک به مجروحان	
--	--

مقایسه افراد و ادیان:

ادیان الهی که در اصل یک دین هستند همواره بر پوشش تأکید کرده و آن را **لازمه دین‌داری** شمرده‌اند.

آیین یهود: زنان هنگام حضور در اجتماعات موی سر خود را می‌پوشانند و بر حجاب پایبند بودند.

آیین مسیحیت: پوشش اهمیت زیادی داشته و زنان معتقد به مسیح می‌کوشند مانند حضرت مریم (س) موی خود را بپوشانند و با حجاب وارد جامعه شوند.

زنان راهبه و قدیس یکی از کامل‌ترین حجاب‌ها را انتخاب کرده‌اند.

آیین زرتشت: زنان ایرانی قبل از اسلام پیرو آیین زرتشت بودند، با پوشش کامل در محل‌های عمومی رفت و آمد می‌کردند.

ادیان دیگر: در ادیان دیگر و عموم فرهنگ‌ها، پوشش زنان به صورت یک (اصل پسندیده) بوده و کمتر قوم و ملتی است که زنان آن پوشش مناسبی نداشته باشند.

(تفاوت‌ها مربوط به **چگونگی و حدود** آن بوده است)

ضمیمه دینی دهم ویژه انسانی: درس ۳

انسان دارای دو بُعد وجودی است:

بُعد جسمانی: بُعد جسمانی و مادی انسان، مانند سایر اجسام و مواد، تجزیه و تحلیل می پذیرد و سرانجام فرسوده و متلاشی می گردد و به مکان و زمان نیازمند و محدود است. به عبارتی همان بدن ما انسان ها بعد جسمانی ما می باشد!

بعد روحانی: تجزیه و تحلیل نمی پذیرد، متلاشی نمی شود و بعد از مرگ بدن، باقی می ماند و آگاهی و حیات خود را از دست نمی دهد این بعد همان روح آدمیست که با این بعد وارد بهشت و جهنم می شویم و مجازات یا پاداش اخروی رو دریافت می کنیم.

دانشمندان نشانه ها و دلایلی را برای وجود بعد روحانی انسان ذکر کرده اند:

الف) ثابت بودن خود: منظور از خود «من» است! ممکن است که در طول زمان شکل ظاهری و جسمانی ما تغییر کند اما همچنان «من» ثابتی داریم و وقتی می گوئیم در گذشته فلان کار را انجام دادم و آن عمل را به خود نسبت می دهیم یعنی پذیرفته ایم که من وجودی انسان محدود به زمان خاصی نیست!

بنابراین، هرکس این را در درون خود می یابد که گرچه در طول زندگی حالات گوناگون پیدا می کند اما یک محور ثابت دارد که به پشتوانه آن می گوید: گذشته آن گونه بودم و اکنون این گونه هستم.

چیزی که کتاب دنبال آن است، این است که «آیا این من مربوط به جسم یا روح آدمی؟» اگر شخصیت یا «من» انسان وابسته به جسم او باشد، باید در دوران عمر بارها عوض شده و به شخص دیگری تبدیل شده باشد. در صورتی که چنین نیست چون جسم آدمی در طول زمان همواره در حال تغییر و تحول است!

قوانین و مقررات جامعه و روابط بین افراد نیز بر پایه پذیرش همین «من» ثابت، بنا شده اند. به همین دلیل از شخصی که بیست سال قبل کتابی نوشته یا یک قانون علمی را کشف کرده یا خدماتی به جامعه عرضه نموده است، اکنون تجلیل می کنیم و یا اگر کسی را که بیست سال قبل، به جنایتی دست زده و اکنون دستگیر شده است، محاکمه و مجازات می کنیم.

خلاصه که چون «من» انسان وابسته به جسم آدمی نیست و مربوط به بعد روحانی وجودی انسان است، پس روح وجود دارد! وقتی یک صفت و یک ویژگی از روح وجود داشته باشد پس حتماً خود روح نیز وجود دارد.

ب) خواب و رویا: برخی از خواب ها، خبر از حوادث گذشته یا رویدادهای آینده می دهند، یا نشان دهنده مکانی هستند که هرگز در بیداری آنجا را ندیده ایم و بعدها که به آنجا می رویم، آنچه را در خواب دیده بودیم، در خارج مشاهده می کنیم.

انسان در این قبیل خواب ها که به آن «رؤیای صادق» می گویند، از ظرف زمان و مکان خود خارج می شود و به زمانی در گذشته یا در آینده می رود، درحالی که جسم او در رختخواب است و چشم و گوش او چیزی نمی بیند و نمی شنود.

پس آن بعدی که از ظرف زمانی و مکانی خارج می شود، جسم و بدن آدمی نیست بلکه روح و نفس آدمی ست!

به قول کتاب، توانایی هایی مثل: انتخاب و تصمیم گیری و کسب رذایل و فضایل و یا تقرب به خدا، همگی از جانب و توسط روح اتفاق می افتد. حالا این روح اگر به فضیلت ها آراسته شد، مقرب درگاه خدا و مسجود فرشتگان می شود و اگر به رذیلت ها تن داد، تا اعماق جهنم سقوط می کند.

درس ۱۰

در این درس، با یکی از عواملی که سبب تقویت اراده و عزم می شود آشنا می شویم.

توکل به خدا یعنی چه؟ توکل بر خدا به معنای اعتماد به خداست! یعنی وقتی قرار است کاری انجام دهیم، تمام تلاش و عزم خود را گذاشته و بعد نتیجه کار را به خدا بسپاریم. انسانی که متوکل است، خدا را تکیه گاه خود می داند و بعد از اینکه برای رسیدن ب هدفش تمام تلاشش را کرد. آن وقت نتیجه عمل را به خدا می سپارد.

«وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ» — آن کس که در راه حق به خدا توکل کند، خداوند او را بس است، خداوند امر خویش را به سرانجام می رساند.



نکته: انسان متوکل می‌داند که در صورت انجام وظیفه، هر نتیجه‌ای که به دست آید، به مصلحت اوست، گرچه خود به آن مصلحت آگاه نباشد؛ زیرا خداوند آینده‌ای را می‌بیند که ما نمی‌بینیم و به مصلحت‌هایی توجه دارد که ما درک نمی‌کنیم. گاهی چیزهایی را به نفع خود می‌پنداریم درحالی که به ضرر ماست یا اموری را به ضرر خود میدانیم درحالی که به نفع ماست.

وَ عَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَ عَسَىٰ أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَ هُوَ شَرٌّ لَّكُمْ ← گاهی چیزی را دوست نمی‌دارید و [حال آنکه] برایتان نیک است و چه بسا چیزی را دوست می‌دارید و [حال آنکه] برای شما ناپسند است! و شاید چیزی را که نمی‌پسندید برای شما خوب باشد و شاید چیزی را که دوست می‌دارید برایتان بد باشد!

امام علی در یکی از دعا‌های خویش می‌گوید: «خداوند! تو با آنان که به تو بیشتر عشق می‌ورزند، بیش از دیگران انس می‌گیری و برای اصلاح کار آنان که بر تو توکل می‌کنند از خودشان آماده‌تری، اسرار ایشان را میدانی و بر اندیشه‌هایشان آگاهی».

ایشان در ادامه می‌فرماید: اگر تنهایی، آنان را به وحشت اندازد، یاد تو آنان را آرام سازد و اگر مصیبت‌ها بر آنان فرو بارد، به تو پناه آورند و روی به درگاه تو دارند، چون می‌دانند سر رشته کارها به دست توست.

پس خدا همیشه مصلحت و خیر بندگانش رو می‌خورد و به اسرار جهان و خیر بندگانش آگاه.

حالا که دانستیم توکل چیست، حال باید بدانیم که شرایط توکل حقیقی چیست.

توکل حقیقی: گاهی توکل صرفاً در زبان اتفاق می‌افتد و بنده صرفاً به زبان می‌گوید خدایا من به تو توکل می‌کنم! اما در باطن توکلی در کار نیست.

۱) توکل کردن فقط به معنای گفتن جمله «خدایا، بر تو توکل می‌کنم» نیست. بلکه انسان باید در قلب خود بر خدا توکل کند و واقعاً او را تکیه‌گاه خود ببیند.

امام صادق فرمود: خداوند به داوود وحی کرد هر یک از بندگانم به جای پناه بردن به دیگری با نیت خالص به من پناه آورد، از کارش چاره‌جویی می‌کنم، گرچه همه آسمان‌ها و زمین و هر چه در آنها است، علیه او برخیزند.

۲) همان‌طور که قبلاً گفتیم، توکل در جایی درست است که آدمی تلاشش را بکند و بعد از تلاش، به خدا توکل کند! زیرا توکل، جانشین تنبلی و ندانم‌کاری افراد نیست بلکه کمک‌کننده و امیددهنده به کسی است که اهل همت، تعقل و پشتکار است.

نمونه: «سربار» خطاب کردن افرادی که به جای تلاش و کوشش، صرفاً و فقط به خدا توکل می‌کردند توسط پیامبر.

توکل‌کننده‌ای که واقعاً اهل معرفت باشد، می‌داند که باید برای رسیدن به هدف‌هایی که تعیین کرده، از یک سری ابزار و اسباب که خدا در اختیارمان قرار داده استفاده کند!



نکته: مهم : این ابزار و اسباب بنا به حکمت الهی قرار داده شده و طبیعتاً بی‌توجهی به آنها برابر با بی‌توجهی به حکمت و علم خداوند است.

در دوره جوانی و نوجوانی نیاز شدیدتری به توکل و اعتماد بر خداوند حس می‌شود و جوان و نوجوان معمولاً شجاعت روحی بالایی دارد و دست و پای وجودش چندان به رشته‌های دنیایی بسته نشده و مثل بزرگسال‌ها نیست که درگیر حسادت و تجمات و مقام و شهرت و ... باشد!

به راحتی در این دوره می‌شود آرمان‌ها و اهداف والا را انتخاب کرد! آرمان‌هایی که از جنس صعود کردن هستند.

به همین دلیل می‌گوییم در دوره جوانی و نوجوانی نیاز شدیدتری به توکل و اعتماد به خدا وجود دارد!

سوالات دینی دهم

درس اول

سوال ۱ صحیح و غلط را مشخص کنید.

- (الف) هدف‌ها و دلبستگی‌های پایان‌پذیر هدف‌هایی هستند که برای زندگی ضروری نیستند. (دی ۱۴۰۱ - رایان - کرمانشاه)
 (ب) اهداف اصلی مانع رسیدن به اهداف فرعی می‌شوند.
 (ج) اصل قرار گرفتن هدف‌های اخروی مانع از رسیدن به هدف‌های دنیوی نمی‌شود. (دی ۱۴۰۱ - مدرسه سادات اصفهان)

پاسخ: (الف) غ (ب) غ (ج) ص

توضیحات: ما در زندگی دو نوع هدف داریم: هدف‌های اصلی و فرعی؛ هر دوی این هدف‌ها خوب می‌باشند و برای زندگی ما ضروری هستند مهم این است که هدف فرعی را به جای هدف اصلی قرار ندهیم و آن قدر به اهداف فرعی دل نبندیم که مانع ما در رسیدن به اهداف اصلی شوند و مار را از رفتن به سوی کمالات باز دارند.

سوال ۲ هر یک از موارد «محدود بودن هدف» و «حرکت غریزی به سوی هدف» مربوط به کدام دسته از موجودات است؟
 (شهید اژه‌ای - اصفهان دی ۱۴۰۱)

پاسخ: محدود بودن هدف: حیوانات و گیاهان

حرکت غریزی به سوی هدف: فقط حیوانات

توضیحات: انسان‌ها باید خود هدف خود را بشناسند و به سوی آن گام بردارند در حالی که گیاهان به صورت طبیعی و حیوانات به صورت غریزی به سوی هدف حرکت می‌کنند، چون حیوانات و گیاهان روحیه‌ای بی‌نهایت طلب ندارند برخلاف انسان‌ها، هر دو هدف هدف‌هایی محدود دارند و هنگامی که به سرحدی از رشد و کمال برسند متوقف می‌شوند چنان که گویی راهشان پایان یافته است.

سوال ۳ تفاوت میان حیوانات با گیاهان و انسان‌ها را در هدف‌ها بنویسید؟ (۲ مورد) (دی ۱۴۰۱ - بهشهر مازندران)

پاسخ: ۱- محدود بودن حیوانات و گیاهان در هدف‌ها

۲- متنوع بودن استعدادهای انسان برخلاف حیوانات که استعدادهای محدود مادی دارند.

توضیحات: موجودات و انسان در هدف‌ها تفاوتی‌هایی دارند از جمله موارد زیر:

- (الف) انسان‌ها باید خود هدف خود را بشناسند و به سوی آن گام بردارند اما حیوانات به صورت غریزی و گیاهان به صورت طبیعی به سوی هدف پیش می‌روند.
 (ب) انسان دارای روحیه بی‌نهایت طلب است. او به دنبال چیزی است که هرگز پایان نمی‌پذیرد و تمام نمی‌شود پس این انسان به دنبال هدف‌هایی تمام نشدنی و پایان ناپذیر است در حالی که حیوانات و گیاهان هدف‌هایی محدود دارند.
 (ج) انسان برخلاف حیوانات و گیاهان که استعداد مادی محدود دارند، مجموعه‌ای فراوان از استعدادهای مادی و معنوی است. به همین دلیل به دنبال هدف‌هایی است که از طریق آن استعدادهای گوناگون خویش را به کمال برساند.

سوال ۴ با توجه به آیه شریفه (و ما خلقنا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَ ما بَیْنَهُمَا لَعِبْنِ ما خلقناهما الْأَلْحَق) به سوالات

(دی ۱۴۰۱ - لرستان)

زیر پاسخ دهید.

(الف) پیام آیه را بنویسید.

(ب) در این آیه به چه نکته‌ای تأکید شده است؟

پاسخ: حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین به معنای هدفدار بودن خلقت است. این آیه بر این دلالت دارد که جهان آفرینش بی‌هدف نیست و هر موجودی براساس برنامه‌ی حساب‌شده‌ای به این جهان پا نهاده است و به سوی هدف حکیمانه‌ای در حرکت است. انسان نیز مانند موجودات دیگر از این قاعده مستثنی نیست و قطعاً هدفی از آفرینش او وجود دارد؛ هدفی که گام نهادن او در این دنیا فرصتی است که برای رسیدن به آن! حضرت علی درباره این مفهوم چنین می‌گوید: «ای مردم هیچ کس بیهوده آفرینده نشده تا خود را سرگرم کارهای لهُو کند و او را به خود وا نگذاشته اند تا به کارهای لغو و بی‌ارزش بپردازد»

سوال ۵ جاهای خالی را پر کنید:

- (الف) اختلاف در هدف‌ها ریشه در و انسان دارد.
 (ب) هدف اصلی ما آن هدفی است که همه ما را در برگیرد و در جایی متوقف نشود. (خرم‌آباد - دی ۱۴۰۱)
 (ج) جامع‌ترین و اصلی‌ترین هدف انسان و به خدا است. (دی ۱۴۰۱ - خوارزمی بهشهر)

پاسخ: الف) نوع نگاه - بینش

ب) استعداد‌های گوناگون

ج) تقرب - نزدیکی

توضیحات: هر کس با بینش و نگرش خاص خود به سراغ هدفی می‌رود اگر کسی چنین بیندیشد که کمک به دیگران ارزشمند است و می‌تواند روحیه بی‌نهایت طلبی او را سیراب کند و پاسخگویی استعدادهایش باشد می‌کوشد به دیگران کمک کند. پس این اختلاف ریشه در نوع نگاه و بینش انسان‌ها دارد

با توجه به دو ویژگی متنوع بودن استعداد‌های انسان و بی‌نهایت‌طلبی او، اگر هدفی را انتخاب کنیم که بتواند پاسخگوی این دو ویژگی باشد آن هدف کامل‌تر است. بنابراین هدف اصلی ما آن هدفی است که همه‌ی استعداد‌های متنوع ما در بر بگیرد و در جایی متوقف نشود و نهال وجود ما را به درختی پر بار و زیبا تبدیل کند به طوری که سراسر وجود ما را شادابی و نشاط و بالندگی فرا گیرد

هر کس اندکی تأمل کند، در ذات خود جست و جوی سرچشمه خوبی‌ها و زیبایی‌ها را می‌بیند و تا به آن منبع و مبدأ نرسد آرامش نیافته و از پای نخواهد نشست. این سرچشمه همان خداوند است که خالق همه زیبایی‌ها و کمالات است. او که خود نامحدود است کمالات و خوبی‌هایش حد و اندازه ندارد. هر کمال و خوبی از او سرچشمه می‌گیرد و در جهان گسترده می‌شود پس مقصود و هدف نهایی ما خداوند است. البته نزدیکی و تقرب به خدا نزدیکی مکانی و ظاهری نیست نزدیکی به خدا یک نزدیکی حقیقی است همان‌طور که دوری از او بدترین نوع دوری است. خدا سرچشمه خوبی‌ها و زیبایی‌ها است و انسان‌ها به میزانی که خوبی و زیبایی کسب کند به خدا نزدیک‌تر شده‌اند

سوال ۶ مصراع «چون که صد آمد نود هم پیش ماست» به چه موضوعی اشاره دارد؟

- الف) برترین هدف
 ب) منشأ اختلاف در هدف‌ها
 ج) تفاوت هدف در انسان‌ها
 د) جامع‌شدن اهداف دنیوی و اخروی

پاسخ: گزینه د: این مصرع را به صورت یک ضرب‌المثل در جایی که یک چیز جامع و دربردارنده‌ی چیزهای دیگر است استفاده می‌کنند. برخی هدف‌های زندگی نیز این گونه‌اند یعنی در بردارنده هدف‌های دیگر نیز هستند و رسیدن به آنها برابر با دستیابی به اهداف دیگر نیز هست. هرچه این هدف‌ها برتر و جامع‌تر باشند هدف‌های بیشتری را درون خود جای می‌دهند. معمولاً آدم‌های زیرک و هوشمند هدف‌های خود را به گونه‌ای انتخاب می‌کنند که به قول معروف «با یک تیر چند نشان بزنند».

(دی ۱۴۰۱ شهید اژه‌ای اصفهان)

سوال ۷ دعای (خدایا ما را از عذاب آتش نگهدار) مربوط به چه کسانی است؟

پاسخ: این عبارت در آیه‌ی ۲۰۰ تا ۲۰۲ سوره بقره است که به شرح زیر می‌باشد:
 بعضی از مردم می‌گویند: خداوند ما را در دنیا نیکی عطا کن ولی در آخرت بهره‌ای نداریم. و بعضی می‌گویند: پروردگارا به ما در دنیا نیکی عطا کن و در آخرت نیز نیکی مرحمت بفرما و ما را از عذاب آتش نگهدار. اینان از کار خود نصیب و بهره‌ای دارند و همانا خداوند سریع‌الحساب است.

سوال ۸ پیام آیه‌ی شریفه «مَنْ كَانَ يُرِيدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ؟»

پاسخ: افراد زیرک با انتخاب خدا به عنوان هدف اصلی خود، از بهره‌های مادی زندگی استفاده می‌کنند و از آنجایی که تمام کارهای دنیوی خود را در جهت رضای خدا انجام می‌دهند، جان و دل خود را به خداوند نزدیک‌تر می‌کنند و سرای آخرت خویش را نیز آباد می‌کنند.

درس دوم

(دی ۱۴۰۱ - اصفهان)

سوال ۹ جملات زیر را با کلمات مناسب پر کنید.

الف) اولین گام برای حرکت انسان در مسیر تقرب و نزدیکی به خدا می‌باشد.
 ب) سودمندترین دانش ما است.

پاسخ: الف) شناخت انسان ب) خودشناسی

توضیحات: رشد و کمال انسان و در نتیجه رستگاری او فقط با گام برداشتن به سوی خدا میسر می‌شود. اولین گام برای حرکت انسان در این میسر شناخت انسان است. یعنی شناخت سرمایه‌ها - توانایی‌ها - استعدادها و او و چگونگی به کارگیری این سرمایه‌ها و همچنین شناخت موانع حرکت انسان در مسیر تقرب به خداوند و نحوه مقابله یا اجتناب از این موانع. به همین دلیل است که خودشناسی سودمندترین دانش‌ها است.

سوال ۱۰ آیه شریفه «لَا اِقْسَمُ بِالنَفْسِ اللّٰوَمَةِ» به کدام یک از سرمایه‌های وجودی انسان اشاره دارد؟

(دی ۱۴۰۱ - گناوه)

پاسخ: نفس لوامه / گرایش انسان به نیکی‌ها و زیبایی‌ها سبب می‌شود که در مقابل گناه و زشتی واکنش نشان دهد و آن‌گاه که به گناه آلوده شد، خود را سرزنش و ملامت کند و در اندیشه جبران آن برآید. قرآن کریم عامل درونی این حالت را «نفس لوامه» یعنی نفس سرزنشگر نامیده و به آن سوگند خورده است. نام دیگر این سرمایه وجدان است.

سوال ۱۱ شعر «دوست نزدیک‌تر از من به من است / وین عجب‌تر که من از وی دورم» مربوط به کدام یک از سرمایه‌های رسیدن به هدف است؟

(دی ۱۴۰۱ - کرمانشاه)

پاسخ: سرشت خدا آشنا / خدا سرشت ما را با خود آشنا کرد و گرایش به خود را در وجود ما قرار داد. از این رو هر کس در خود می‌نگرد و یا به تماشای جهان می‌نشیند، خدا را می‌یابد و محبتش را در دل احساس می‌کند. حضرت علی می‌فرماید: «هیچ چیز را مشاهده نکردم، مگر خدا را قبل از آن، بعد از آن و با آن دیده باشم» گاهی غفلت‌ها سبب دوری ما از او و فراموشی یاد او می‌شود و باز که به خود برگردیم او را در کنار خود می‌یابیم.

(دی ۱۴۰۱ - شهید اژه‌ای اصفهان)

سوال ۱۲ هر کدام از آیات زیر به کدام سرمایه انسان اشاره دارد؟

الف) اَنَا هَدِيْنَا السَّبِيْلَ اَمَّا شَاكِرًا و اَمَّا كَفُوْرًا
 ب) و نَفْسٍ و مَّسْوَاها فَالْهَمْهَا فُجُوْرَهَا و تَقْوَاهَا

پاسخ: الف) اختیار و اراده / خداوند ما را صاحب اختیار و اراده آفریده و مسئول سرنوشت خویش قرار داد. سپس راه رستگاری و راه شقاوت را به ما نشان داد تا با استفاده از سرمایه عقل راه رستگاری را برگزینیم و از شقاوت دوری کنیم
ب) شناخت خیر و نیکی و گرایش به آن و شناخت زشتی و بیزاری از آن / خدای متعال خیر و نیکی و گرایش به آن و شناخت بدی و زشتی و بیزاری از آن را در وجود ما قرار داده است تا به خیر و نیکی روی آوریم و از گناه و زشتی بپرهیزیم. از این روست که همه ما فضائی همچون صداقت و عزت نفس و عدالت را دوست داریم و از دو رویی، حقارت نفس و ریا و ظلم بیزاریم

سوال ۱۳ عاملی که ما را از پیروی از عقل و وجدان باز می‌دارد چه نام دارد؟ (دی ۱۴۰۱ مدرسه رایان کرمانشاه)

پاسخ: نفس اماره

توضیحات: دو عامل مانع رسیدن انسان به هدف‌ها می‌شوند:

- ۱- خداوند به ما یادآوری می‌کند که عاملی درونی انسان‌ها را برای رسیدن به لذت‌های زودگذر دنیایی به گناه دعوت می‌کند و از پیروی از عقل و وجدان باز می‌دارد. میل سرکشی که در درون انسان طغیان می‌کند و وی را به گناه فرا می‌خواند «نفس اماره» یعنی فرمان‌دهنده به بدی‌ها نامیده می‌شود. این عامل درونی همان است که حضرت علی(ع) درباره‌اش می‌فرماید: «دشمن‌ترین دشمن تو همان نفس است که در درون توست».
- ۲- همچنین خداوند از عاملی بیرونی خبر می‌دهد که خود را برتر از آدمیان می‌پندارد و سوگند خورده است که فرزندان آدم را فریب دهد و از رسیدن به بهشت باز دارد. کار او وسوسه کردن و فریب دادن است و جز این راه نفوذ دیگری ندارد. این خود ما هستیم که به او اجازه وسوسه می‌دهیم و یا راه فریب را بر او می‌بندیم این دشمن بیرونی همان شیطان است.

درس سوم

سوال ۱۴ در هر کدام از موارد سرمایه مورد نظر را بیان کنید. (دی ۱۴۰۱ - سادات اصفهان)

الف) تشخیص راه درست زندگی

ب) نشان دادن راه سعادت

پاسخ: الف) عقل ب) پیامبران و پیشوایان

توضیحات: پروردگار به ما نیرویی عطا کرده است تا با آن بیندیشیم و مسیر درست زندگی را از راه‌های غلط و خوب را از بد تشخیص دهیم. حقایق را دریابیم و از جهل و نادانی دور شویم. (عقل)
علاوه بر سرمایه‌های دیگر خداوند پیامبران و پیشوایان دلسوز و پاکی را همراه با کتاب راهنما برای ما فرستاد تا راه سعادت را به ما نشان دهد و در پیمودن راه حق به ما کمک کند. (پیامبران و پیشوایان)

سوال ۱۵ با توجه به آیات قرآن شیطان از چه راه‌هایی انسان را فریب می‌دهد؟

- پاسخ:** ۱- شیطان می‌خواهد به وسیله شراب و قمار در میان شما عداوت و کینه ایجاد کند و شما را از یاد خدا و نماز باز دارد.
۲- و شیطان هر کاری را که گناهکاران می‌کردند در نظرشان زینت داد.
۳- کسانی که بعد از روشن شدن هدایت برای آنها پشت به حق کردند شیطان اعمال زشتشان را در نظرشان زینت داده و آنان را با آرزوهای طولانی فریفته است.

سوال ۱۶ جای خالی را با کلمات مناسب پر کنید؟

الف) که با دوراندیشی ما را از خوشی‌های زودگذر منع می‌کند و که با محکمه‌هایش ما را از راحت‌طلبی باز می‌دارد

پاسخ: عقل - وجدان

توضیحات: انسان سرمایه‌های عظیم و ارزشمندی همچون عقل، وجدان و راهنمایان الهی و ... دارد. سرمایه‌هایی که حیوانات و گیاهان از آن برخوردار نیستند. از آنجا که ما بیش از حیوانات سرمایه و استعداد داریم قطعاً هدف و مسیر ما باید متفاوت از آنها باشد. پس چگونه می‌توانیم به کاری که در حد و اندازه حیوانات است قانع شویم و در همان سطح بمانیم؟ هدف ما باید به وسعت سرمایه‌هایمان باشد. اگر هدف از خلقت ما خوردن، خوابیدن و خوش بودن در این دنیای چند روزه بود آیا به سرمایه‌هایی همچون عقل و وجدان و پیامبران نیاز داشتیم؟ اگر بنا بر خوردن و خوابیدن باشد حیوانات از ما خوشتر زندگی می‌کنند چون نه عقل دارند که مانع آنان باشد و نه وجدانی که گاه و بی‌گاه آنان را سرزنش کند.

سوال ۱۷ با توجه به آیه «**مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمَلَ صَالِحًا فَلَاخَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ**» قرآن شرط نداشتن اندوه را چه می‌داند؟

(دی ۱۴۰۱ - اصفهان)

پاسخ: ایمان به خدا، ایمان به آخرت، انجام عمل صالح / توضیحات: این شور و نشاط و نداشتن اندوه به این دلیل است که وی می‌داند هیچ یک از کارهای او در آن جهان بی‌پاداش نمی‌ماند. چنین انسانی دارای انرژی فوق‌العاده و خستگی‌ناپذیر می‌شود و از کار خود لذت می‌برد. او با تلاش و توان بسیار در انجام کارهای نیک و خدمت به خلق خدا می‌کوشد و می‌داند هر چه بیشتر در این راه گام بردارد آخرت او زیباتر است

سوال ۱۸ حدیث «الناس نیام فاذا ماتوا انتبهوا» اشاره به کدام دیدگاه راجع به مرگ است؟ توضیح دهید.

(دی ۱۴۰۱ - دبیرستان مطهری)

پاسخ: دیدگاه اعتقاد به معاد - در این دیدگاه زندگی دنیوی همچون خوابی کوتاه و گذرا است و زندگی حقیقی در جهان دیگر است. قرآن نیز اینگونه بر کم‌ارزش بودن زندگی دنیوی و حقیقی بودن زندگی آخرت تأکید می‌کند: «**مَا هَذَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ**» ان دار الآخرة لَهيّ الحَيوان لو كانوا يَعْلَمُونَ».

سوال ۱۹ دو بعد وجودی انسان را نام ببرید.

پاسخ: جسمانی و روحانی / توضیحات: دقت در آیات مربوط به آفرینش انسان نشان می‌دهد که انسان دارای دو بعد جسمانی و روحانی است بعد جسمانی مانند سایر اجسام و مواد دائم در حال تجزیه و تحلیل است و سرانجام فرسوده و متلاشی می‌شود. در مقابل بعد روحانی و غیرجسمانی انسان تجزیه و تحلیل نمی‌پذیرد، متلاشی نمی‌شود و بعد از مرگ بدن باقی می‌ماند و آگاهی و حیات خود را از دست نمی‌دهد

سوال ۲۰ جای خالی را با کلمه مناسب پر کنید.

(دی ۱۴۰۱ - خرم آباد)

انسان معتقد به معاد ترس از مرگ ندارد و همواره آماده در راه خدا است.

پاسخ: فداکاری

توضیحات: یکی از آثار اعتقاد به معاد این است که انسان دیگر ترس از مرگ ندارد و همواره آماده فداکاری در راه خدا است خداپرستان حقیقی گرچه در دنیا زندگی می‌کنند و زیبا هم زندگی می‌کنند اما به آن دل نمی‌سپارند از این رو مرگ را ناگوار نمی‌دانند.

سوال ۲۱ دیدگاه منکرین معاد را در مورد مرگ را بنویسید.

(دی ۱۴۰۱ - خرم‌آباد لرستان)

پاسخ: این افراد جهان پس از مرگ را انکار می‌کنند و با فرارسیدن مرگ انسان و متلاشی شدن جسم او پرونده او را برای همیشه می‌بندند. در دیدگاه این افراد مرگ پایان زندگی است و هر انسانی پس از مدتی زندگی در این دنیا دفتر عمرش بسته می‌شود و حیات او پایان می‌یابد و رهسپار نیستی می‌گردد.

سوال ۲۲

دیدگاه پیامبران و پیروان آن‌ها در مورد مرگ چیست؟

(کرمانشاه- دی ۱۴۰۱)

پاسخ: پیامبران و پیروان آنان مرگ را پایان بخش دفتر زندگی نمی‌دانند. بلکه آن را غروبی برای تن و جسم انسان و طلوعی درخشان‌تر برای روح او می‌دانند یا پلی به حساب می‌آورند که آدمی را از یک مرحله هستی (دنیا) به یک هستی بالاتر (آخرت) منتقل می‌کند.

رسول خدا (ص) در این باره می‌فرماید: برای نابودی خلق نشده‌اید بلکه برای بقا آفریده شده‌اید و با مرگ تنها از جهانی به جهان دیگر منتقل می‌شوید.

سوال ۲۳

امام حسین (ع) در دو راهی ذلت و شهادت کدام یک را برگزید و خطاب به یاران خود چه فرمودند؟

(دی ۱۴۰۱- اصفهان)

پاسخ: اعتقاد به معاد باعث می‌شود که انسان از مرگ نترسد؛ پس سبب می‌شود دفاع از حق و مظلوم و فداکاری در راه خدا آسان‌تر شود و شجاعت به مرحله عالی آن برسد. آن‌گاه که حیات این دنیا چیزی جز ننگ و ذلت نباشد و فداکاری در راه خدا ضروری باشد انسان‌ها به استقبال شهادت می‌روند و با شهادت خود راه آزادی انسان را فراهم می‌کنند. از این‌رو آن‌گاه که امام حسین در دو راهی ذلت و شهادت قرار گرفت شهادت را برگزید و فرمود: «من مرگ را جز سعادت و زندگی با ظالمان را جز ننگ و خواری نمی‌بینم.» سپس خطاب به یاران فرمود: مرگ چیزی نیست مگر پلی که شما را از ساحل سختی‌ها به ساحل سعادت و کرامت و بهشت‌های پهناور و نعمت‌های جاوید عبور می‌دهد. پس کدام یک از شما کراهت دارد که از زندان به قصر منتقل شود؟

سوال ۲۴

چرا برخی افراد با اینکه می‌گویند آخرت را قبول دارند به گونه‌ای عمل می‌کنند که گویی آخرتی در پیش نیست؟

(ب ۱۴۰۱)

پاسخ: در این افراد قبول داشتن به ایمان قلبی و باور قلبی تبدیل نشده است. این افراد به دلیل فرو رفتن در هوس‌ها، دنیا را معبود خود قرار داده و از یاد آخرت غافل می‌شوند از این‌رو زندگی و رفتار آنان به گونه‌ای است که تفاوتی با منکران معاد ندارد.

درس چهارم

سوال ۲۵

جای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

(دی ۱۴۰۱- اصفهان سادات)

الف) پیامبران و مردمان طول تاریخ‌اند.

ب) قرآن بعد از یکتاپرستی درباره هیچ موضوعی به اندازه سخن نگفته است.

پاسخ: الف) راستگو ترین - عاقل ترین

ب) معاد

توضیحات: پیامبران راستگوترین و عاقل‌ترین مردمان طول تاریخ‌اند آنان با قاطعیت کامل از وقوع معاد خبر داده‌اند و نسبت به آن هشدار داده‌اند. همه آنان پس از ایمان به خدا، ایمان به آخرت را مطرح کرده‌اند و آن را لازمه ایمان به خدا دانسته‌اند. در قرآن نیز بعد از یکتاپرستی درباره هیچ موضوعی به اندازه‌ی معاد سخن نگفته نشده است.

سوال ۲۶

آیه «ام نجعل الذین آمنوا و عملوا الصالحات كالمفسدين فی الارض و ام نجعل المتقین كالفجار» ناظر بر کدام دلیل قرآن درباره اثبات معاد است.

(دی ۱۴۰۱- رایحه دانش قم)

پاسخ: معاد لازمه عدل الهی

توضیحات: عدل یکی از صفات الهی است. خداوند عادل است و نیکوکاران را با بدکاران برابر قرار نمی‌دهد از این‌رو خداوند وعده داده است که هر کس را به آنچه استحقاق دارد برساند و حق کسی را ضایع نکند

سوال ۲۷ دلایل و شواهد قرآن کریم که نشان می‌دهد معاد امری ممکن و شدنی است را نام ببرید. (دی ۱۴۰۱ - قم)

پاسخ: دلایل زیر امکان معاد را ثابت می‌کند و آن را از حالت امری بعید و غیرممکن خارج می‌سازند:

- ۱- اشاره به پیدایش نخستین انسان.
- ۲- اشاره به نمونه‌هایی از زنده شدن مردگان.
- ۳- اشاره به نظام مرگ و زندگی در طبیعت.

سوال ۲۸ بیت (به گفت طفل جستی راه پرهیز به گفت انبیاء از خواب برخیز) به چه موضوعی اشاره دارد؟

(دی ۱۴۰۱ - طالقانی تهران)

پاسخ: نگاهی به زندگی روزمره‌ی انسان نشان می‌دهد که انسان مواقعی که احتمال خطر یا خسارتی در میان باشد، سعی می‌کند جلوی خسارت احتمالی را بگیرد و از خطری که ممکن است پیش بیاید بگریزد. در چنین شرایطی حتی اگر شخصی دیوانه یا دروغ‌گو، که در شرایط عادی گفته‌ی او برای ما اعتباری ندارد به ما خبری بدهد، مثلاً خبر از وجود سمی در غذای ما دهد این اعلام خطر را نادیده نمی‌گیریم و احتیاط می‌کنیم. همه ما در این گونه موارد از یک قانون عقلی پیروی می‌کنیم که می‌گوییم: دفع خطر احتمالی، لازم است.

سوال ۲۹ آیه‌ی «افحسبتم انما خلقناکم عبثاً» اشاره به چه استدلالی دارد؟ (دی ۱۴۰۱ - رایان کرمانشاه)

پاسخ: معاد لازمه حکمت الهی: خداوند حکیم است و لازمه حکمت خدا این است که هیچ یک از کارهای او بیهوده و عبث نیست. اگر خداوند تمایلات و گرایش‌هایی را در موجودات قرار داده است امکانات پاسخگویی به آن تمایلات و نیازها را نیز در درون موجودات قرار داده است.

سوال ۳۰ یکی از دلایلی که سبب می‌شود عده‌ای دست به انکار معاد بزنند چیست؟

پاسخ: یکی از دلایل این است که چنان واقعه بزرگی را با قدرت محدود خود می‌سنجند و چون آن را امری بعید می‌پندارند به انکار آن دست می‌زنند. حال آنکه بعید بودن چیزی برای انسان هرگز دلیل بر غیر ممکن بودن آن نیست، از این‌رو قرآن یکی از دلایل انکار معاد را نشناختن قدرت خدا معرفی می‌کند و دلایل زیادی می‌آورد که نشان دهد امری ممکن و شدنی است.

سوال ۳۱ قرآن کریم با بیان اینکه «خداست که باده‌ها را می‌فرستد تا ابر را برانگیزد و سپس آن ابر را به سوی سرزمین

مرده برانیم و آن زمین مرده را بدان وسیله پس از مرگش زندگی بخشیم.» کدام دسته از استدلال‌های معاد را بیان

می‌کند؟! (دی ۱۴۰۱ - شهید اژه‌ای اصفهان)

پاسخ: اشاره به نظام مرگ و زندگی در طبیعت؛

در برخی آیات قرآن کریم زندگی بعد از مرگ به عنوان یک جریان رایج در جهان طبیعت معرفی شده است و از کسانی که با ناباوری به معاد نگاه می‌کنند می‌خواهد تا به مطالعه جریان همیشگی مرگ و زندگی در طبیعت بپردازند تا مسئله معاد را بهتر درک کنند. فرارسیدن بهار، رستاخیز طبیعت است که نمونه‌ای از رستاخیز عظیم است.

سوال ۳۲ ماجرای عزیر نبی مربوط به کدام یک از استدلال‌های مربوط به معاد است؟

پاسخ: اشاره به نمونه‌هایی از زنده شدن مردگان؛

قرآن برای اینکه قدرت خدا را به صورت محسوس‌تری در این زمینه نشان دهد ماجراهایی را نقل می‌کند که در آنها به اراده خداوند مردگانی زنده شده‌اند؛ مانند عزیر نبی.

سوال ۳۳ آیه شریفه «و برای ما مثالی زد. در حالی که آفرینش نخستین خود را فراموش کرده بود. گفت: کیست که این استخوان‌های پوسیده را دوباره زنده کند؟ بگو همان خدایی که آنها را برای نخستین بار آفرید و او به هر خلقتی دانا است.» درباره کدام یک از دلایل امکان معاد است؟

پاسخ: اشاره به پیدایش نخستین انسان؛

در برخی آیات خداوند توجه منکران معاد را به پیدایش نخستین انسان جلب می‌کند و توانایی خود در آفرینش آن را تذکر می‌دهد. در این آیات بیان می‌شود که همان گونه که خداوند قادر است انسان را در آغاز خلق کند می‌تواند بار دیگر نیز او را زنده کند.

سوال ۳۴ چرا دنیا امکان تحقق وعده عدل الهی را ندارد؟

پاسخ: اولاً: در این عالم همه به پاداش یا کیفر تمام اعمال خود نمی‌رسند. به عنوان نمونه چه بسیار افرادی که کارهای نیک فراوانی دارند و نیز چه بسیار کسانی که در دوران عمر خود از هیچ جنایت و خیانتی فروگذار نمی‌کنند، اما قبل از آنکه به پاداش و یا سزای اعمال خود برسند چشم از جهان فرو می‌بندند

دوماً: این جهان ظرفیت جزا و پاداش کامل انسان‌ها را ندارد، به عنوان نمونه چگونه می‌توان پاداش بسیاری از اعمال مانند شهادت در راه خدا را در این دنیا داد و یا چگونه می‌توان در این جهان کسی را که به هزاران نفر ستم روا داشته و یا صدها نفر را قتل‌عام کرده است کیفر داد. به عنوان مثال: اعدام کسی چون صدام و حامیان وی به هیچ عنوان با جرم شهید کردن صدها هزار انسان بی‌گناه و معلول و شیمیایی کردن هزاران جانباز برابری نمی‌کند

سوال ۳۵ چند مورد از دلایل انکار معاد را بیان کنید.

پاسخ: ۱- دوزخیان پیش از این در عالم دنیا مست و مغرور نعمت بودند و بر گناهان بزرگ اصرار می‌کردند و می‌گفتند: «هنگامی که ما مردیم و استخوان شدیم آیا برانگیخته خواهیم شد؟».

۲- وای در آن روز بر تکذیب‌کنندگان، همان‌ها که روز جزا را انکار می‌کنند. تنها کسی آن را انکار می‌کند که متجاوز و گناهکار است.

۳- انسان در وجود معاد شک ندارد بلکه علت انکارش این است که او می‌خواهد بدون ترس از دادگاه قیامت در تمام عمر گناه کند.

جمع‌بندی: ۱. مست و مغرور نعمت بودن، ۲. متجاوز و گناهکار بودن، ۳. بدون ترس گناه کردن.

درس پنجم

سوال ۳۶ برزخ در اصطلاح به چه معنا است؟

(دی ۱۴۰۱- طالقانی اصفهان)

پاسخ: برزخ در لغت به معنای فاصله و حایل میان دو چیز است. عالم برزخ میان زندگی دنیوی و حیات اخروی است و آدمیان پس از مرگ وارد آن می‌شوند و تا قیامت در آنجا می‌مانند و در صورتی که نیکوکار باشند از لذت‌های آن برخوردار و اگر بدکار و شقاوت‌مند باشند از رنج‌ها و دردهای آن متألم می‌شوند.

سوال ۳۷ توقی به چه معناست؟

(دی ۱۴۰۱- خورازمی بهشهر)

پاسخ: یکی از ویژگی‌های عالم برزخ وجود حیات است. پس از مرگ گرچه فعالیت‌های حیات بدن متوقف می‌شود، اما فرشتگان حقیقت وجود انسان را که همان روح او است «توقی» می‌کنند، یعنی آن را به طور تمام و کمال دریافت می‌نمایند. بنابراین گرچه بدن حیات خود را از دست می‌دهد اما روح او همچنان به حیات و فعالیتش ادامه می‌دهد.

سوال ۳۸ منظور از آثار ماتأخر چیست؟ با ذکر دو مثال توضیح دهید. (دی ۱۴۰۱- طالقانی تهران)

پاسخ: قرآن کریم می‌فرماید دامنۀ برخی اعمال محدود به دوران زندگی انسان است و با مرگ پرونده اعمال بسته می‌شود (آثار ماتقدم) مانند روزه و نماز. اما پرونده بسیاری از اعمال حتی بعد از حیات ما نیز باز می‌ماند که به آن آثار ماتأخر می‌گویند. مثلاً اگر کسی کتابی را به کسی یا کتاب‌خانه‌ای هدیه می‌دهد یا مطالب مفیدی را به دیگران آموزش می‌دهد تا وقتی آن کتاب توسط دیگران خوانده می‌شود و آموزش‌های او به دیگران منتقل می‌شود، در پرونده اعمال او پاداش می‌نویسند، گرچه خود فرد از دنیا رفته باشد! و در مقابل کسی که راه و رسمی غلط و مخالف با فرمان الهی از خود به جای‌گذارد تا وقتی که آثار این راه و رسم غلط در فرد یا جامعه باقی بماند گناه در دفتر اعمال او ثبت می‌شود و روز به روز بر عذاب وی افزوده می‌شود!

سوال ۳۹ هر یک از موارد زیر به کدام یک از ویژگی‌های برزخ اشاره می‌کند؟ (دی ۱۴۰۱- سادات اصفهان)

الف) زیارت قبور درگذشتگان

ب) تلقین میت در هنگام دفن

پاسخ: الف) وجود ارتباط میان عالم برزخ و دنیا

ب) وجود شعور و آگاهی

توضیحات: برزخ دارای ویژگی‌های زیر است:

۱- وجود حیات

۲- وجود شعور و آگاهی: الف: گفت و گوی فرشتگان با انسان. ب: سخن گفتن پیامبر با کشته‌شدگان جنگ بدر.

۳- وجود ارتباط میان عالم برزخ و دنیا: الف: بسته نشدن پرونده اعمال. ب: دریافت پاداش خیرات بازماندگان. ج: ارتباط متوفی با خانواده.

سوال ۴۰ پاسخ امام کاظم(ع) در مورد سوالی که از ایشان در مورد وضعیت مومنان بعد از مرگ پرسیدند چه بود؟ آیا

مؤمن به دیدار خانواده‌اش می‌آید؟ چه قدر؟ (دی ۱۴۰۱- رایحه دانش قم)

پاسخ: یکی از ویژگی‌های برزخ ارتباط متوفی با خانواده‌اش است. امام کاظم(ع) در پاسخ به سوال «آیا مؤمن به دیدار خانواده‌اش می‌آید؟» فرمودند: آری. پرسیدند: «چه قدر؟» فرمودند: «برحسب مقدار فضیلت‌هایش. برخی از آنان هر روز و برخی هر دو روز و برخی هر سه روز و کمترین آنان هر جمعه.»

سوال ۴۱ برخی از اعمالی که باعث سنگین شدن پرونده گناهان فرد حتی پس از مرگ می‌شوند را فقط نام ببرید.

(دی ۱۴۰۱- اصفهان)

پاسخ: مدسازی غلط، تولید و نشر مطالب نامناسب و غیراخلاقی در فضای مجازی، ایجاد یا تقویت آداب و رسوم غلط در امر ازدواج، ایجاد انحرافات فکری و اخلاقی در دیگران نمونه‌هایی از اعمالی است که موجب سنگین شدن پرونده گناهان فرد حتی پس از مرگ وی می‌شود.

سوال ۴۲ این سخن پیامبر(ص) که می‌فرماید: «قسم به کسی که جانم در دست اوست ایشان به این کلام از شما

شنواتر اند و فقط نمی‌توانند پاسخ دهند.» مربوط به کدام یک از ویژگی‌های برزخ است؟ (دی ۱۴۰۱- خرم آباد)

پاسخ: وجود شعور و آگاهی. با توجه به اینکه عامل شعور و آگاهی انسان در دنیا روح وی است و در برزخ روح به حیات خود ادامه می‌دهد، یکی از ویژگی‌های برزخ وجود شعور و آگاهی در آن خواهد بود. برخی از نشانه‌های شعور و آگاهی در عالم برزخ عبارت است از: گفت و گوی فرشتگان با انسان و سخن گفتن پیامبر با کشته‌شدگان جنگ بدر!

درس ششم

سوال ۴۳ آیه شریفه «الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ» به کدام یک از شاهدان قیامت اشاره دارد؟

(دی ۱۴۰۱ - اصفهان)

پاسخ: اعضای بدن انسان

توضیحات: براساس آیات و روایات در این روز شاهدان و گواهانی بر اعمال و رفتار انسان در پیشگاه خداوند شهادت می‌دهند. این شاهدان عبارت‌اند از: پیامبران و امامان، فرشتگان الهی، اعضای بدن انسان.

سوال ۴۴ در مرحله دوم قیامت چه اتفاقی می‌افتد؟

(دی ۱۴۰۱ - قم)

پاسخ: در این مرحله وقایعی رخ می‌دهد تا انسان‌ها آماده‌ی دریافت پاداش و کیفر شوند:

۱- زنده شدن همه انسان‌ها، ۲- کنار رفتن پرده از حقایق عالم، ۳- برپا شدن دادگاه عدل الهی، ۴- دادن نامه اعمال، ۵- حضور شاهدان و گواهان.

سوال ۴۵ برپا شدن دادگاه عدل الهی در مرحله دوم قیامت را توضیح دهید.

(دی ۱۴۰۱ - سادات اصفهان)

پاسخ: با آماده شدن صحنه‌ی قیامت، رسیدگی به اعمال آغاز می‌شود و اعمال، افکار و نیت‌های انسان در ترازوی عدل پروردگار سنجیده می‌شوند و اگر عملی حتی به اندازه‌ی ذره‌ای ناچیز باشد به حساب آن رسیدگی خواهد شد. اعمال پیامبران و امامان معیار و میزان سنجش اعمال قرار می‌گیرد زیرا اعمال آنان عین آن چیزی است که خدا به آن دستور داده است. از این‌رو هر چه عمل انسان به راه و روش آنان نزدیک‌تر باشد ارزش افزون‌تری خواهد داشت.

سوال ۴۶ آیه شریفه ی «وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ كَرَامًا كَاتِبِينَ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ» به کدام یک از شاهدان قیامت اشاره می‌کند؟

(دی ۱۴۰۱ - خرم‌آباد)

پاسخ: فرشتگان الهی؛ فرشتگان الهی در طول زندگی انسان‌ها همواره مراقب آنها بوده‌اند و تمامی اعمال آنها را ثبت و ضبط کرده‌اند.

سوال ۴۷ در چه مرحله‌ای از اتفاقات قیامت واقعیت همه چیز از جمله اعمال و رفتار و نیت انسان‌ها و حوادث تلخ و شیرین که در زمین اتفاق افتاده آشکار می‌شود؟

(دی ۱۴۰۱ - شهید اژه‌ای اصفهان)

پاسخ: کنار رفتن پرده از حقایق عالم؛ در آن روز با تابیدن نور حقیقت از جانب خداوند پرده‌ها کنار می‌روند و اسرار و حقایق عالم آشکار می‌شود و واقعیت همه چیز از جمله اعمال و رفتار و نیت انسان‌ها و نیز حوادث تلخ و شیرین که در زمین اتفاق افتاده است آشکار می‌شود

سوال ۴۸ نامه عمل انسان در قیامت چگونه است؟

(دی ۱۴۰۱ - طالقانی اصفهان)

پاسخ: نامه‌ی عمل انسان با نامه ثبت شده در دنیا تفاوتی اساسی دارد. نامه‌ی این دنیا صرفاً گزارشی از عمل است که به صورت کلمات و نوشته درآمده است. اما نامه اعمال انسان به گونه‌ای است که خود عمل و حقیقت آن را در بردارد. از این رو تمام اعمال انسان در قیامت حاضر می‌شوند و انسان عین عمل خود را می‌بیند. کارهای خوب با صورت‌های بسیار زیبا و لذت‌بخش تجسم می‌یابند و کارهای بد با صورت‌های بسیار زشت، وحشت‌زا و آزاردهنده مجسم می‌شوند.

توضیحات: نامه عمل نیکوکاران را به دست راست و نامه عمل بدکاران را به دست چپ می‌دهند.

(دی ۱۴۰۱ - کرمانشاه)

سوال ۴۹ جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

الف) اولین حادثه قیامت است.

ب) تغییر در ساختار زمین و آسمان‌ها در مرحله قیامت است.

پاسخ: الف - شنیده شدن صدایی مهیب

ب - مرحله دوم قیامت

توضیحات: مرحله اول قیامت با پایان یافتن دنیا آغاز می‌شود! حوادث این مرحله به ترتیب زیر است:

۱ - شنیدن شدن صدایی مهیب

۲ - مرگ اهل آسمان‌ها و زمین

۳ - تغییر در ساختار زمین و آسمان‌ها

سوال ۵۰ آیه‌ی شریفه‌ی «يَوْمَ تَرْجَفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكُنْتَ الْجِبَالُ كَثِيْبًا مَّهِيْلًا» به کدام یک از مراحل قیامت اشاره دارد؟

پاسخ: تغییر در ساختار زمین و آسمان‌ها؛ تحول عظیم در آسمان‌ها و زمین رخ می‌دهد. خورشید در هم می‌پیچد و بی‌نور و تاریک می‌شود! این تغییرات چنان گسترده و عمیق هستند که آسمان‌ها و زمین به آسمان‌ها و زمینی دیگر تبدیل می‌شود.

درس هفتم

(خرداد ۱۴۰۱ - بوشهر)

سوال ۵۱ دارالسلام بودن بهشت برای بهشتیان به چه معنا است؟

پاسخ: بهشت برای بهشتیان دارالسلام یا سرای سلامتی است. یعنی هیچ نقصان، غصه، ترس، بیماری، جهل، مرگ و هلاکت و خلاصه هیچ ناراحتی و رنجی در آنجا وجود ندارد.

(خرداد ۱۴۰۲ - لاهیجان)

سوال ۵۲ چرا آتش دوزخ از درون جان دوزخیان شعله می‌کشد؟

پاسخ: آتش جهنم بسیار سخت و سوزاننده است. این آتش حاصل اعمال خود انسان‌ها است و برای همین از درون جان آن‌ها شعله می‌کشد.

(خرداد ۱۴۰۱ - کرمان)

سوال ۵۳ جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

الف) دوستان و هم‌نشینان انسان در بهشت ، شهیدان و نیکوکاران‌اند.

ب) بالاترین نعمت بهشت است.

پاسخ: الف) پیامبران - راستگويان

ب) رسیدن به مقام خشنودی خدا

توضیحات: بهشتیان خدا را سپاس می‌گویند که حزن و اندوه را از آنان زدوده و از رنج و درماندگی دور کرده است. علاوه بر این، بالاترین نعمت بهشت، یعنی رسیدن به مقام خشنودی خدا را برای خود می‌یابند و از این رستگاری بزرگ مسرورند

سوال ۵۴ رابطه میان عمل و جزای آن عمل چند گونه است؟ فقط نام ببرید. (خرداد ۱۴۰۱ - کهنوج ۱۴۰۱)

پاسخ: رابطه میان عمل و جزای آن سه گونه است:

۱- قراردادی، ۲- نتیجه طبیعی خود عمل، ۳- تجسم خود عمل.

سوال ۵۵ شیطان در روز قیامت به جهنمی‌ها چه می‌گوید؟ (خرداد ۱۴۰۱ - سیرجان)

پاسخ: جهنمیان گاهی دیگران را مقصر می‌شمارند و می‌گویند: شیطان و بزرگان و سرورانمان سبب گمراهی ما شدند. شیطان می‌گوید من فقط شما را فراخواندم و شما نیز مرا پذیرفتید، مرا ملامت نکنید، خود را ملامت کنید. پس به نگهبانان جهنم روی می‌آورند تا آنها برایشان از خداوند تخفیفی بگیرند ولی فرشتگان می‌گویند: مگر پیامبران برای شما دلایل روشنی نیاوردند؟ آنان می‌گویند: بلی! فرشتگان تقاضای آنها را نمی‌پذیرند و درخواستشان را بی‌جا می‌دانند.

سوال ۵۶ رابطه قراردادی را توضیح دهید؟ (خرداد ۱۴۰۲ - بهشهر)

پاسخ: گاهی پاداش یا کیفر براساس مجموعه‌ای از قراردادهای تعیین می‌شود مانند اینکه اگر کارگری در طول روز کار معینی انجام دهد، دستمزد مشخصی در برابر آن کار دریافت می‌کند، رابطه میان این کارها و این گونه پاداش‌ها و کیفرها، یک رابطه قراردادی است و انسان‌ها می‌توانند با وضع قوانین جدید این رابطه‌ها را تغییر دهد. برای مثال: اگر کیفر جرمی زندان است آن را به پرداخت نقدی تبدیل کنند، اینجا آنچه اهمیت دارد تناسب میان جرم و کیفر است تا عدالت برقرار گردد.

سوال ۵۷ رابطه پاداش و کیفر طبیعی را با ذکر مثال توضیح دهید. (خرداد ۱۴۰۱ - خوی)

پاسخ: گاهی پاداش و کیفر محصول طبیعی خود عمل است و انسان‌ها نمی‌توانند آن را تغییر دهند بلکه باید خود را با آن هماهنگ کنند و با آگاهی کامل از آن برنامه زندگی خود را تنظیم و سعادت زندگی خویش را تأمین کنند. مثلاً اگر کسی سیگار بکشد و بهداشت را رعایت نکند به امراض گوناگون مبتلا می‌شود. همچنین اگر کسی اهل مطالعه و تحقیق باشد به طور طبیعی به علم و آگاهی دست می‌یابد، یا اگر روزانه ورزش کند به سلامتی و تندرستی خود کمک کرده است.

سوال ۵۸ نوع عمیق‌تر و کامل‌تر رابطه میان عمل و پاداش و کیفر چیست؟ آن را مختصراً توضیح دهید.

(خرداد ۱۴۰۱ - دزفول)

پاسخ: نوع دیگری از رابطه میان عمل و پاداش و کیفر وجود دارد که عمیق و کامل‌تر از دو نوع قبلی است. همان‌طور که در بحث نامه اعمال دیدیم، آنچه انسان با خود به قیامت می‌برد، باطن اعمالی است که اکنون در این دنیا قابل مشاهده نیست. هر عمل یک جنبه ظاهری و یک جنبه باطنی دارد. جنبه ظاهری بعد از عمل از بین می‌رود و اما جنبه باطنی هرگز از بین نمی‌رود و در روح هر انسان باقی می‌ماند. بنابراین هر عملی که ما در زندگی دنیوی انجام می‌دهیم، حقیقت و باطن آن عمل در جهان آخرت به صورت زشت یا زیبا، لذت‌بخش یا دردآور مجسم می‌شود و انسان خود را در میان باطن اعمال خود می‌بیند. پس آنچه در روز قیامت به عنوان پاداش یا کیفر به ما داده می‌شود، عین عمل ما است.

سوال ۵۹ پیامبر(ص) در مورد اعمال انسان چه فرموده است؟

پاسخ: برای تو ناچار هم‌نشینی خواهد بود که هرگز از تو جدا نمی‌گردد و با تو دفن می‌شود. آنگاه آن هم‌نشین در رستخیز با تو برانگیخته می‌شود و تو مسئول آن هستی! پس دقت کن هم‌نشینی که انتخاب می‌کنی نیک باشد؛ زیرا اگر او نیک باشد، مایه انس تو خواهد بود و در غیر این صورت موجب وحشت تو می‌شود. آن هم‌نشین، کردار تو است!

درس هشتم

سوال ۶۰ عزم به چه معنا است؟

(خرداد ۱۴۰۱ - بوشهر)

پاسخ: عزم به معنای اراده و تصمیم بر انجام کاری است. آدمی با عزم خویش آن چه را انتخاب کرده است عملی می‌سازد.

سوال ۶۱ در مراحل گام گذاشتن در مسیر قرب الهی، بعد از مراقبت نوبت کدام مرحله است؟ (خرداد ۱۴۰۱ - خوی)

پاسخ: مراحل گام گذاشتن در مسیر قرب الهی به شرح زیر است:

۱- تصمیم و عزم برای حرکت

۲- عهد بستن با خدا

۳- مراقبت

۴- محاسبه و ارزیابی

پس از مراقبت نوبت به مرحله محاسبه و ارزیابی می‌رسد.

(خرداد ۱۴۰۱ - خرم‌آباد)

سوال ۶۲ جای خالی را با کلمه مناسب پر کنید؟

الف) هر قدر عزم قوی‌تر باشد رسیدن به هدف است.

پاسخ: آسان‌تر

توضیحات: استواری بر هدف، شکیبایی و تحمل سختی‌ها برای رسیدن به آن هدف از آثار عزم قوی است. کارهای بزرگ عزم‌های بزرگ می‌خواهند!

سوال ۶۳ در مراحل قدم گذاشتن در مسیر قرب الهی «عهد بستن با خدا» به چه معنا است؟ (سراسری- ۱۴۰۱)

پاسخ: کسی که راه رستگاری را، که همان قرب به خداست، شناخته و می‌خواهد در این مسیر قدم بگذارد، با خدای خود پیمان می‌بندد که آنچه خداوند برای رسیدن به این هدف مشخص کرده است، یعنی واجبات الهی، را انجام دهد و خداوند را خشنود سازد. همچنین از انجام آنچه که او را از این هدف دور می‌سازد یعنی کارهای حرام اجتناب کند.

سوال ۶۴ حدیث «حَاسِبُوا قَبْلَ أَنْ تُحَاسِبُوا» در مورد چیست؟ (خرداد ۱۴۰۱ - بوشهر)

پاسخ: در مورد مرحله محاسبه و ارزیابی است.

توضیحات: بعد از مراقبت نوبت محاسبه است تا میزان موفقیت و وفاداری به عهد به دست آید و عوامل موفقیت یا عدم موفقیت شناخته شود. یادمان باشد که یک حسابرسی بزرگ در قیامت در پیش رو داریم و اگر خودمان در اینجا به حساب خود نرسیم در قیامت به طور جدی اعمال ما را محاسبه خواهند کرد.

سوال ۶۵ اسوه بودن پیامبر(ص) و اهل بیت(ع) در چه اموری است؟ مثال بزنید. (خرداد ۱۴۰۱ - بهبهان)

پاسخ: اسوه بودن در اموری است که همواره برای بشر خوب و با ارزش بوده است. عدالت، گذشت، فداکاری، مهربانی، داشتن نظم و برنامه در زندگی و ... از ارزش‌هایی هستند که همواره مورد احترام بشر بوده اند و با گذشت زمان حتی درک بهتری از آنها به دست آمده است. اسوه بودن آنها مربوط به اموری که به طور طبیعی و با تحولات صنعتی تغییر می‌کنند نیست.

سوال ۶۶ پیامبر(ص) یک انسان معصوم است. چگونه می‌توان ایشان را اسوه قرار داد و مثل او عمل کرد؟

(خرداد ۱۴۰۱ - شهر ری)

پاسخ: پاسخ این است که ما او را اسوه کامل خود قرار می‌دهیم. چون می‌دانیم که هر کاری که انجام داده است، درست بوده و مطابق دستورات خداوند بوده است. اما اسوه قرار دادن ایشان به این معنا نیست که ما عین او باشیم و در همان حد عمل کنیم! بلکه بدین معناست که در حد توان از ایشان پیروی کنیم و خود را به راه و روش ایشان نزدیک‌تر کنیم.

سوال ۶۷ از نگاه قرآن کریم نیکو ترین اسوه کیست؟ و چرا داشتن الگو ضرورت دارد؟ (خرداد ۱۴۰۲ - لاهیجان)

پاسخ: برای حرکت در مسیر هدف وجود اسوه و الگوهایی که راه را با موفقیت طی کرده و به مقصد رسیده‌اند، بسیار ضروری است. زیرا وجود این الگوها، اولاً به ما ثابت می‌کنند که این راه موفقیت‌آمیز است، ثانیاً می‌توان از تجربه آنان استفاده نمود و مانند آنان عمل کرد و مهم‌تر از همه اینکه می‌توان از آنان کمک گرفت و با دنباله‌روی از آنان سریع‌تر به هدف رسید. از این‌رو قرآن کریم پیامبر(ص) را به عنوان الگو معرفی می‌کند و می‌فرماید: «رسول خدا(ص) برای شما نیکوترین اسوه است.»

درس نهم

سوال ۶۸ حضرت علی(ع) درباره‌ی ملاک ارزش انسان ها چه فرموده است؟ (خرداد ۱۴۰۲ - بوشهر)

پاسخ: «ارزش هر انسانی به اندازه چیزی است که دوست می‌دارد.»
توضیحات: یعنی اگر می‌خواهید بدانید یک انسان چقدر ارزش دارد ببینید به چه چیزی علاقه دارد و به چه چیزی عشق می‌ورزد. کسی که عشقش یک آپارتمان است ارزش او به مقدار همان آپارتمان است اما کسی که عشقش خداوند متعال است ارزشش به اندازه خداست.

سوال ۶۹ آثار محبت و دوستی با خداوند را نام ببرید. (خرداد ۱۴۰۱ - خوی)

پاسخ: ۱- پیروی از دستورات خداوند. ۲- دوستی با دوستان او. ۳- بیزاری از دشمنان خداوند و مبارزه با آنان.
توضیحات: البته بین محبت به خدا و این آثار رابطه‌ی دو سویه است. یعنی همان‌طور که محبت به خدا موجب بروز این آثار می‌شود، تداوم و استمرار در پیروی از دستورات خداوند و عشق ورزیدن به دوستان و برائت از دشمنانش، موجب تقویت محبت انسان به خدا نیز می‌شود.

سوال ۷۰ معنای حدیث «مَا أَحَبَّ إِلَهُ مَن عَصَاهُ» را بنویسید. (خرداد ۱۴۰۱ - بوشهر)

پاسخ: کسی که از فرمان خداوند سرپیچی کند او را دوست ندارد.
توضیحات: یعنی نمی‌شود انسان از صمیم قلب کسی را دوست داشته باشد اما از فرمانش سرپیچی کند. این سرپیچی نشانه عدم صداقت در دوستی است! پس حتی اگر احساس کنیم برخی خواسته‌های خداوند سخت است، باید مطمئن باشیم که این دستورات برای رستگاری ما ضروری است.

سوال ۷۱ خداوند چه چیزی را شرط اصلی دوستی با خود اعلام می‌کند؟ (خرداد ۱۴۰۱ - بوشهر)

پاسخ: برخی می‌گویند: اگر قلب انسان با خدا باشد کافی است و عمل به دستورات او ضرورتی ندارد، آنچه اهمیت دارد درون و باطن انسان است نه ظاهر او. اما این توجیه با کلام خداوند سازگار نیست. خداوند عمل به دستوراتش را، که توسط پیامبر ارسال شده است، شرط اصلی دوستی با خود اعلام کرده است و می‌فرماید: «بگو اگر خدا را دوست دارید از من پیروی کنید تا خدا دوستتان بدارد و گناهانتان را ببخشد و خداوند بسیار آمرزنده و مهربان است.» (آل عمران ۱۳)

(خرداد ۱۴۰۱ - تهران)

سوال ۷۲ چرا جهاد در راه خدا در برنامه تمام پیامبران قرار داشته است؟

پاسخ: عاشق روشنائی از تاریکی می‌گریزد و آن کس که به دوستی با خدا افتخار می‌کند با هر چه ضد خداست مقابله می‌نماید. او دوست‌دار حق و دشمن باطل است. عاشقان خدا پرچمدار مبارزه با ستم و ستمکاران بوده‌اند. نمی‌شود کسی دوستدار خداوند باشد اما زشتی و ستم را در جامعه ببیند و سکوت اختیار کند. از این‌رو «جهاد در راه خدا» در برنامه‌ی تمام پیامبران الهی بوده است و بیشتر آنان در حال مبارزه با ستمگران به شهادت رسیده‌اند.

(خرداد ۱۴۰۱ - بوشهر)

سوال ۷۳ جمله‌ی «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» چگونه جمله‌ای است؟

پاسخ: جمله «لا اله الا الله»، که پایه و اساس اسلام است، مرکب از یک «نه» و یک «آری» است: «نه» به هر چه غیر خدایی است و «آری» به خدای یگانه.

توضیحات: دینداری با دوستی با خدا آغاز می‌شود و برائت و بی‌زاری از دشمنان خدا را به دنبال می‌آورد. اگر کسی بخواهد قلبش را خانه خدا کند باید شیطان و امور شیطانی را از آن بیرون کند.

(خرداد ۱۴۰۱ - لاهیجان)

سوال ۷۴ دو پایه استوار دینداری را نام برده و معنا کنید.

پاسخ: دینداری بر دو پایه استوار است: تَوَلّی (دوستی با خدا و دوستان او) و تَبَرّی (بی‌زاری از باطل و پیروان او). هر چه دوستی با خدا عمیق‌تر باشد نفرت از باطل هم عمیق‌تر است.

(خرداد ۱۴۰۲ - کرمان)

سوال ۷۵ دوستی با دوستان خدا به چه معنا است؟

پاسخ: اگر می‌خواهیم محبت خداوند در دل‌هایمان خانه کند، باید محبت کسانی را که رنگ و نشانی از او دارند و خداوند محبت و دوستی آنان را به ما توصیه کرده است، در دل جا دهیم و به هر میزان که این علاقه بیشتر و قوی‌تر باشد محبت ما نیز به خداوند فزون‌تر می‌شود.

انبیاء و اولیای الهی و مجاهدان راه حق و آنان که در مسیر بندگی خدا حرکت کرده‌اند، دوستان خداوند هستند و برترین این دوستان، رسول خدا(ص) و اهل بیت ایشان(ع) هستند که با تمام وجود به خدا عشق ورزیده‌اند و زندگی خود را در اطاعت کامل خداوند سپری کرده‌اند. دوستی با آنان، همان دوستی با خداوند و محبت به آنان در مسیر محبت به خداوند است. البته این دوستی و محبت نیز بایستی همچون محبت به خدا، همراه با عمل و پیروی از آنان باشد.

(خرداد ۱۴۰۲ - لاهیجان)

سوال ۷۶ قرآن کریم دوستی و محبت شدید نسبت به خدا را ویژگی چه کسانی می‌داند؟

پاسخ: طبق آیه ۵۶۱ سوره بقره: «مَنْ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَاداً...»: قرآن کریم یکی از ویژگی‌های مؤمنان را دوستی و محبت شدید آنان نسبت به خدا می‌داند: «و بعضی از مردم همتیانی را به جای خدا می‌گیرند و آنان را دوست می‌دارند مانند دوستی خدا اما کسانی که ایمان آورده‌اند به خدا محبت بیشتری دارند.»

درس دهم

(میان‌دوآب - خرداد ۱۴۰۱)

سوال ۷۷ مهم‌ترین فواید نماز و روزه را بیان کنید.

پاسخ: فواید نماز: یاد خدا، دوری از گناه
فواید روزه: تقوا

(خرداد ۱۴۰۱ - دزفول)

سوال ۷۸ تقوا به چه معنا است؟

پاسخ: تقوا به معنای «حفاظت» و «نگهداری» است. انسان با تقوا خودنگهدار است و خود را از گناه حفاظت می‌کند. یعنی بر خودش مسلط است و نمی‌گذارد نفس با سرکشی او را در دره‌های هولناک گناه بیندازد و زمام و لجام نفس خود را در اختیار دارد.

سوال ۷۹ تفاوت اصلی میان دو سوارکار در فرمایش امام علی (ع) در توصیف انسان‌های با تقوا و بی‌تقوا چیست؟

(خرداد ۱۴۰۱ - خوی)

پاسخ: فرمایش ایشان به شرح ذیل است: «مثل انسان‌های بی‌تقوا مثل سوارکارانی است که سوار بر اسب‌های چموش و سرکش شده‌اند که لجام را پاره کرده و اختیار را از دست سوارکار گرفته‌اند، به بالا و پایین می‌پرند و عاقبت سوارکارشان را در آتش می‌افکنند. اما مثل آدم‌های با تقوا مثل سوارکارانی است که بر اسب‌های رام سوار شده‌اند و لجام اسب را در اختیار دارند و راه می‌پیمایند تا اینکه وارد بهشت شوند». تفاوت اصلی میان این دو سوارکار که یکی به هلاکت می‌رسد و دیگری به رستگاری، در سرکش و لجام گسیختگی اسب یکی از آنها و مطیع بودن اسب دیگری است.

سوال ۸۰ آیه شریفه «اقِمِ الصَّلَاةَ اِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَا وَ الْمُنْكَرِ وَ لَذِكْرِ اللَّهِ اَكْبَرُ وَ اللَّهُ يَعْمَلُ مَا تَصْنَعُونَ» به چه موضوعی اشاره دارد؟

(خرداد ۱۴۰۱ - میاندوآب)

پاسخ: به اثر بازدارندگی نماز از گناه اشاره دارد. یعنی انسانی که پنج بار در طول روز نماز به پا می‌دارد، یاد خدا را در دل خود زنده می‌کند و حضور او را در جای جای زندگی خود احساس می‌کند. توجه به حضور خدا در زندگی و نظارت او بر اعمال، موجب می‌شود تا انسان دست به هر کاری نزند و از گناهان دوری کند.

سوال ۸۱ اعمالی که تأثیر نماز را از بین می‌برند کدام‌ها هستند؟

(خوی - خرداد ۱۴۰۱)

پاسخ: توجه کنیم که برخی کارها نیز خاصیت نماز را از بین می‌برند:

- ۱- ناراحت کردن پدر و مادر: امام صادق می‌فرماید: فرزندی که از روی خشم به پدر و مادر نگاه کند هر چند والدین در حق او کوتاهی کرده باشند نمازش از سوی خدا پذیرفته نیست.
- ۲- غیبت کردن: پیامبر می‌فرماید: هر کس غیبت مسلمانی را بکند تا چهل روز نماز و روزه‌اش قبول نمی‌شود، مگر اینکه فرد غیبت شده او را ببخشد.

سوال ۸۲ طبق فرمایش امام صادق (ع) هر کس بخواهد ببیند که «آیا خدا نمازش را پذیرفته؟» باید چه کار کند؟

(خرداد ۱۴۰۲ - بوشهر)

پاسخ: «هر کس می‌خواهد بداند آیا نمازش پذیرفته شده یا نه باید ببیند که نماز او را از گناه و زشتی باز داشته است یا نه. به هر مقدار که نمازش سبب دوری از گناه و منکر شود، این نماز قبول شده است.»

توضیحات: نتیجه اینکه اگر نماز ما را از گناه و زشتی باز ندارد معلوم می‌شود که عیب و نقصی در نماز خواندن ما است باید جست و جو کنیم تا آن عیب را بیابیم و برطرف کنیم.

سوال ۸۳ چهار مورد از نجاسات را نام ببرید.

(خرداد ۱۴۰۲ - شهر ری)

پاسخ: هر چیز پاک است مگر یازده چیز و آنچه در برخورد با آن نجس می‌شود. برخی از آنان عبارت‌اند از:

- ۱- خون انسان و هر حیوانی که خون جهنده دارد.
- ۲ و ۳- ادرار و مدفوع انسان و حیوان‌های حرام گوشتی که خون جهنده دارند.
- ۴- مردار انسان و هر حیوانی که خون جهنده دارد.
- ۵ و ۶- سگ و خوک زنده و مرده آنان نجس است.
- ۷- کافر (یعنی کسی که به خدای یگانه اعتقاد ندارد)
- ۸- شراب و هر مایع مستی‌آور نجس است.

(خرداد ۱۴۰۲ - لاهیجان)

سوال ۸۴ اصطلاحات زیر را کوتاه تعریف کنید؟

الف) كفاره جمع ب) مد طعام

پاسخ: الف: كفاره جمع بدین معناست که باید هر دو كفاره را بدهد یعنی هم باید به ۶۰ فقیر طعام بدهد و هم دو ماه روزه بگیرد که یک ماهش باید پشت سر هم باشد.
ب: به معنای تقریباً ۷۵۰ گرم گندم، جو و مانند آن که باید به یک فقیر داده شود.

سوال ۸۵ شخص مسافر در چه شرایطی باید نمازش را شکسته بخواند و نباید روزه بگیرد؟ (خرداد ۱۴۰۲ - بهبهان)

پاسخ: ۱- رفتن او بیش از چهار فرسخ شرعی (حدود ۲۲/۵ کیلومتر) و مجموع رفت و برگشت بیشتر از هشت فرسخ باشد.
۲- بخواهد کمتر از ده روز در جایی که سفر کرده بماند.
۳- برای انجام کار حرام سفر نکرده باشد. اگر فرزند با نهی پدر و مادر به سفری برود که بر او واجب نبوده باید نماز را تمام بخواند و روزه‌اش را بگیرد.

درس یازدهم

سوال ۸۶ آراستگی به چه معنا است؟ (خرداد ۱۴۰۱ - میاندوآب)

پاسخ: آراستگی به معنای بهتر کردن وضع ظاهری و باطنی و زیبا نمودن این دو است. بنابراین دو نوع آراستگی داریم. آراستگی باطنی که نتیجه برخورداری روح انسان از صفات زیبایی همچون ادب، حسن خلق، مهربانی و... است و آراستگی ظاهری که نتیجه مرتب بودن وضع ظاهر و توجه به ظاهر و زیبایی است.

سوال ۸۷ عفاف را تعریف کنید؟ (خرداد ۱۴۰۱ - دزفول)

پاسخ: عفاف حالتی است در انسان که به وسیله آن خود را در برابر تندروری‌ها و کندروی‌ها کنترل می‌کند تا بتواند در مسیر اعتدال و میانه‌روی پیش رود و از آن خارج نشود، یعنی در حد مطلوب و صحیح به برآورده کردن همه نیازها توجه دارد.

سوال ۸۸ برای آراستگی در عبادت دو مثال بزنید؟ (خرداد ۱۴۰۱ - لاهیجان)

پاسخ: استفاده از عطر، شانه‌زدن موها، پوشیدن لباس روشن و تمیز و پاک بودن تمامی بدن از توصیه‌های مهم آراستگی در هنگام عبادت است. تکرار دائمی نماز در شبانه‌روز، این آراستگی و پاکی را در طول روز حفظ می‌کند و زندگی را پاک و با صفا می‌سازد.

سوال ۸۹ مقبولیت چیست؟ (خرداد ۱۴۰۲ - تهران)

پاسخ: یکی از نیازهای انسان نیاز به مقبولیت در جمع خانواده همسالان و جامعه است. ما دوست داریم دیگران ما را فرد مفید و شایسته‌ای بدانند و تحسین کنند. این نیاز، در دوره جوانی و نوجوانی نمود بیشتری دارد و سبب می‌شود که جوان بیشتر به خود بپردازد و توانایی‌ها و استعدادهای خود را کشف و شکوفا کند و در معرض دید دیگران قرار دهد.

سوال ۹۰ تبرّج را تعریف کنید؟

(خرداد ۱۴۰۲ - بهبهان)

پاسخ: برخی انسان‌ها در آراستگی و ابراز وجود و مقبولیت دچار تندروری می‌شوند؛ به گونه‌ای که در آراسته کردن خود، زیاده‌روی می‌کنند و به خودنمایی می‌رسند. قرآن کریم این حالت را تبرّج می‌نامد و آن را کاری جاهلانه می‌شمرد.

سوال ۹۱ انسان عفیف در مورد آراستگی چگونه رفتار می‌کند؟

(خرداد ۱۴۰۱ - خرم‌آباد)

پاسخ: انسان عفیف چه مرد چه زن خود را کنترل می‌کند و آراستگی خود را در حد متعادل نگه می‌دارد و به تبرّج دچار نمی‌شود. انسان عفیف زیبایی ظاهری خود را وسیله‌ای برای خودنمایی و جلب توجه دیگران قرار نمی‌دهد و اجازه نمی‌دهد که به شخصیت انسانی او اهانت شود.

سوال ۹۲ درستی یا نادرستی جمله زیر را بنویسید.

(خرداد ۱۴۰۱ - خرم‌آباد)

انسان عفیف از مقبولیت نزد همسالان و جامعه گریزان است.

پاسخ: غلط

توضیحات: انسان عفیف از مقبولیت نزد همسالان و جامعه گریزان نیست، اما خود را با ارزش‌تر از آن می‌داند که بخواهد این مقبولیت را از راه جلب توجه ظاهری به دست آورد و خود را در حد ابزاری برای هوس‌رانی دیگران پایین آورد.

سوال ۹۳ جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

(خرداد ۱۴۰۱ - بوشهر)

الف) لباس بدن‌نما و نازک نپوشید زیرا چنین لباسی نشانه‌ی و فرد است.

ب) نماز با بوی خوش بهتر از نماز بدون بوی خوش است.

پاسخ: الف) سستی - ضعف دینداری

ب) دو رکعت - هفتاد رکعت

درس دوازدهم

سوال ۹۴ در آیه مبارکه «يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَ بَنَاتِكَ وَ نِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ...» علت و فلسفه حجاب چیست؟

(خرداد ۱۴۰۱ - لاهیجان)

پاسخ: معنی آیه: «ای پیامبر به زنان و دخترانت و زنان مؤمنان بگو پوشش‌های خود را به خود نزدیک‌تر کنند این برای آن است که به عفاف شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند و خداوند همواره آمرزنده و مهربان است.» پس علت‌ها عبارت‌اند از: ۱- اینکه این پوشش سبب می‌شود زن به عفاف و پاکی شناخته شود و ۲- افراد بی‌بند و بار به خود اجازه تعرض به او را ندهند.

سوال ۹۵ دستورات الهی در مورد عفاف و پوشیدگی را بنویسید؟

(خرداد ۱۴۰۱ - کرمان)

پاسخ: وظیفه مردان است که چشم خود را کنترل کنند و از نگاه به زنان نامحرم خودداری کنند و دامان خود را از گناه نگاه دارند. زنان نیز مانند مردان وظیفه دارند که از نگاه به نامحرم خودداری کنند و دامان خود را از گناه نگاه دارند. استفاده از زیورآلات و زینت نباید به گونه‌ای باشد که توجه نامحرم را جلب کند. زنان باید پوشش خود را به گونه‌ای تنظیم کنند که علاوه بر موی سر گریبان و گردن آنها را هم بپوشاند.

سوال ۹۶ دو شرطی که زنان می‌بایست در پوشش خود رعایت کنند را بنویسید؟

(خرداد ۱۴۰۱ - دزفول)

پاسخ: ۱- تمام بدن به جزء صورت و دست‌ها تا مچ باید پوشیده باشد.

۲- پوشش آنان نباید نازک، چسبان و تحریک‌کننده باشد.

سوال ۹۷ آیا حجاب زنان موجب سلب آزادی و کاهش حضور آنان در جامعه می‌شود؟ (خرداد ۱۴۰۱ - شهر ری)

پاسخ: خیر زیرا حجاب چگونگی پوشش زن را در هنگام حضور در اجتماع مشخص می‌کند. این حکم نه تنها سبب کاهش حضور زنان نمی‌شود بلکه سبب می‌شود تا حضوری مطمئن و همراه با امنیت داشته باشند و از نگاه نا اهلانی که در جامعه حضور دارند ایمن باشند

سوال ۹۸ آیا حجاب اختصاص به ما مسلمانان دارد؟ با ذکر مثال توضیح دهید. (خرداد ۱۴۰۱ - شهر ری)

پاسخ: خیر؛ ادیان الهی که در اصل و حقیقت یک دین هستند، همواره به پوشش تأکید کرده‌اند و آن را لازمی دینداری شمرده‌اند. مطابق با آیین یهود زنان هنگام حضور در اجتماعات موی سر خود را می‌پوشانند و به حجاب پایبند اند. در آیین مسیحیت نیز پوشش اهمیت زیادی داشته است و زنان معتقد به مسیحیت می‌کوشند مانند حضرت مریم موی خود را بپوشانند و با حجاب وارد جامعه شوند.

سوال ۹۹ برخی از مورخان کجا را منشأ اصلی گسترش حجاب در جهان می‌دانند؟ (خرداد ۱۴۰۱ - خرم‌آباد)

پاسخ: زنان ایرانی قبل از اسلام که عموماً پیرو آیین زرتشت بودند با پوشش کامل در محل‌های عمومی رفت و آمد می‌کردند. پوشش و حجاب زنان در ایران باستان چنان برجسته بود که حتی برخی از مورخان غربی بر این باوراند که می‌توان ایران باستان را منشأ اصلی گسترش حجاب در جهان دانست!

سوال ۱۰۰ علت بی‌حجابی زنان مسیحی غربی چیست؟ (خرداد ۱۴۰۲ - لاهیجان)

پاسخ: در دوران اخیر پایبندی به تعالیم دینی کمتر شده و آن بخش از دستورات و سنت‌های حضرت موسی و حضرت عیسی هم که باقی‌مانده، مورد غفلت قرار گرفته و به آنها عمل نمی‌شود. بنابراین بی‌حجابی زنان غربی نه تنها جایگاهی در اندیشه مسیحیت حقیقی ندارد بلکه بازگشتی به سنت‌های مشرکانه قبل از حضرت مسیح محسوب می‌شود.